

UCHWAŁA NR XIV/117/08
RADY GMINY AUGUSTÓW

z dnia 19 listopada 2008 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy
Augustów na lata 2008 – 2018.**

Na podstawie art.18 ust.1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591; z 2002 r. Nr 23, poz.220, Nr 62, poz.558, Nr 113, poz.984, Nr 153, poz.1271, Nr 214, poz.1806 ; z 2003 r. Nr 80, poz.717, Nr 162, poz.1568; z 2004 r. Nr 102, poz.1055, Nr 116, poz.1203, Nr 167, poz.1759; z 2005 r. Nr 172, poz.1441, Nr 175, poz.1457; z 2006 r. Nr 17, poz.128, Nr 181, poz. 1337 ; z 2007 r. Nr 48, poz.327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218) i art.17 ust.1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2008 r. Nr 115, poz 728) uchwala się , co następuje:

§ 1. Uchwala się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Augustów na lata 2008 – 2018 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Nr VI/45/07 Rady Gminy Augustów z dnia 25 czerwca 2007 roku w sprawie przyjęcia Gmin nej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2007 – 2015.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Augustów.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Zbigniew Polakowski

**Załącznik do uchwały Nr XIV/117 /08
Rady Gminy Augustów z dn. 19 listopada 08 r.**

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Augustów na lata 2008-2018

SPIS TREŚCI

I. Wstęp	4
II. Zgodność celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z celami polskich strategii na różnych poziomach oraz z polskim ustawodawstwem.....	4
2.1 Zgodność z krajowymi i lokalnymi strategiami	4
2.2 Podstawy prawne w zakresie planowania polityki społecznej w Unii Europejskiej	9
2.3 Wykaz aktów prawnych odnoszących się do polityki społecznej	10
III. Charakterystyka Gminy Augustów	12
3.1 Położenie geograficzne Gminy Augustów	12
3.2 Demografia.....	13
3.3 Środowisko przyrodnicze	14
3.4 Turystyka i wypoczynek	15
3.5 Rynek pracy	17
3.6 Sytuacja mieszkaniowa	20
3.7 Ochrona zdrowia	21
3.8 Środowisko kulturowe	21
3.9 Edukacja	23
3.10 Warunki życia mieszkańców	25
3.11 Infrastruktura.....	25
3.12 Rolnictwo.....	31
IV. Diagnoza sytuacji społecznej na terenie Gminy Augustów.....	32
4.1 Pomoc Społeczna w Gminie Augustów.....	32
4.2 Bezrobocie	40
4.3 Niepełnosprawność i problemy osób starszych	44
4.4 Uzależnienia	48
4.5 Ubóstwo	52
4.6 Rodzina dysfunkcyjna.....	55
4.7 Bezdomność.....	58
4.8 Przestępczość	58
V. Analiza SWOT	62
VI. Misja, Priorytety i Cele strategiczne. Działania i wskaźniki osiągnięcia celów strategicznych	68
VII. Wdrażanie i monitoring Strategii	74
VIII. Źródła finansowania	76
IX. Zakończenie	76

I. Wstęp

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk występujących w obrębie danej społeczności), które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Konieczność opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art.17 ust.1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r.

II. Zgodność celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z celami polskich strategii na różnych poziomach oraz z polskim ustawodawstwem

2.1 Zgodność z krajowymi i lokalnymi strategiami

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Augustów zgodna jest z innymi dokumentami strategicznymi, wśród których wskazać można:

1. Narodowa Strategia Integracji Społecznej to dokument przygotowany przez Zespół Zadaniowy d.s. Reintegracji Społecznej. Cele pracy nad Strategią określono jako pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej UE stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Realizacja konkretnych działań prowadzić ma do następujących efektów:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,

- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

Cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Augustów zgodne są z priorytetami Narodowej Strategii Integracji Społecznej określonymi jako:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym;
- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytu rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego;
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych;
- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększenie liczby uczestników w Aktywnej Polityce Rynku Pracy – ALMP (z ang. Active Labor Market Policy);
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego;
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności;
- powszechne ubezpieczenie zdrowotne;
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego;

2. Krajowy Plan Działania na Rzecz Integracji Społecznej uwzględnia najpilniejsze potrzeby, wskazane do zrealizowania w latach 2004 – 2006.

W przypadku tego dokumentu Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Augustów zachowuje zgodność na gruncie wskazanych priorytetów określonych jako:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczaniu oraz wspierające równy start dzieci i młodzieży;
- budowa sieci bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- rozwój służb społecznych oraz instytucjonalny rozwój usług społecznych i ich koordynacji;

3. Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2010

Ważnym dokumentem, który należy brać pod uwagę konstruując strategiczne cele i kierunki rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy, jest Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego.

Misją województwa jest „*Województwo podlaskie regionem aktywnego i zrównoważonego rozwoju z wykorzystaniem walorów środowiska naturalnego, wielokulturowej tradycji i położenia przygranicznego*”.

Autorzy dokumentu do generalnych celów długookresowych strategii województwa podlaskiego zaliczyli:

- Cel strategiczny A - Podniesienie konkurencyjności województwa podlaskiego poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury,
- Cel strategiczny B - Restrukturyzacja i dywersyfikacja bazy ekonomicznej województwa podlaskiego ze szczególnym wykorzystaniem walorów przyrodniczych, kulturowych i turystycznych,
- Cel strategiczny C - Rozwój jakości wykorzystania zasobów ludzkich województwa poprzez przeciwdziałanie bezrobociu, marginalizacji grup społecznych i podniesienie kwalifikacji zawodowych społeczeństwa.
- Cel strategiczny D - Rozwój rolnictwa oraz wsparcie obszarów wymagających aktywizacji i zagrożonych marginalizacją
- Cel strategiczny E - Rozwój współpracy międzynarodowej i regionalnej poprzez wykorzystanie przygranicznego położenia województwa

Powyższe cele są najistotniejszymi w aspekcie perspektywicznego kreowania wojewódzkiej polityki społecznej (rozumianej jako działania zmierzające do poprawy warunków życia ludności i coraz pełniejszego zaspokajania jej potrzeb), w tym i pomocy społecznej, która jako instytucja polityki społecznej państwa ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych.

4. Wojewódzka Strategia Polityki Społecznej na lata 2006 - 2013

Misja niniejszej strategii sprzyja realizacji celów strategicznych zawartych w strategii rozwoju województwa podlaskiego.

1. Rodzina:

1.1. STWORZENIE SPRAWNEGO I EFEKTYWNEGO SYSTEMU WSPIERANIA INSTYTUCJI RODZINY

1.2. WSPIERANIE RODZINY W WYPEŁNIANIU JEJ FUNKCJI, SZCZEGÓLNIE OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH ORAZ WYRÓWNYWANIA SZANS ROZWOJOWYCH DZIECI I MŁODZIEŻY

1.3. PRZECIWDZIAŁANIE PATOLOGIOM SPOŁECZNYM WEWNĄTRZ RODZINY

1.4. POLEPSZENIE WARUNKÓW MATERIALNO – BYTOWYCH RODZIN

2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin oraz ich integracja ze społeczeństwem:

2.1. PROWADZENIE DZIAŁAŃ ZAPOBIEGAJĄCYCH ZJAWISKU UBÓSTWA I WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

2.2. WSPIERANIE DZIAŁAŃ NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ I ZAWODOWEJ OSÓB I RODZIN WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE

3. Usprawnienie systemu wsparcia społecznego:

3.1. OTOCZENIE OPIEKĄ I WSPIERANIE OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

3.2. DOSKONALENIE ZAWODOWE SŁUŻB SPOŁECZNYCH Z TERENU WOJEWÓDZTWA

4. Wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego:

4.1. ROZWIJANIE WSPÓŁPRACY WOJEWÓDZTWA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

4.2. PROMOWANIE AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ

5. Powiatowa Strategia Rozwoju Powiatu Augustowskiego do 2020 r.

W 2002 roku Rada powiatu Augustowskiego opracowała dokument pod nazwą „Powiatowa Strategia Rozwoju Powiatu Augustowskiego do 2020 r.”, którego celem było przedstawienie obecnej sytuacji powiatu ujmując ogólną charakterystykę powiatu, dane demograficzno – społeczne, opis stanu gospodarki, infrastruktury technicznej i sytuacji finansowej powiatu. Informacje te, pozwoliły na przedstawienie bilansu korzystnych oraz niekorzystnych cech społecznych rozwoju regionu, zdiagnozowanie barier i przeszkód oraz opracowanie dokumentu umożliwiającego sprawne i racjonalne działanie w kierunku rozwiązywania m. in. problemów społecznych.

Nie ulega jednak wątpliwości, że przy projektowaniu działań strategicznych należy wziąć pod uwagę problemy społeczne akcentowane w niniejszym opracowaniu.

❖ Misja Rozwoju tej strategii to:

Powiat Augustowski obszarem zrównoważonego rozwoju i wzrostu poziomu życia jego mieszkańców poprzez efektywne wykorzystanie zasobów lokalnych przy poszanowaniu walorów kulturowych regionu

❖ Cel strategiczny A: Infrastruktura techniczna

A.1. Modernizacja układu komunikacyjnego Powiatu Augustowskiego

A.2. Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska przyrodniczego poprzez proekologiczny rozwój infrastruktury technicznej

❖ Cel strategiczny B: Infrastruktura społeczna

B.1. Rozwój systemu edukacji uwzględniający potrzeby rynkowe

B.2. Poprawa dostępności do obiektów sportowych i rekreacyjnych

B.3. Poprawa dostępności i jakości usług medycznych

B.4. Rozszerzenie dostępności i podwyższanie standardu usług w sferze pomocy społecznej

B.5. Wspieranie i umacnianie rodziny w wypełnianiu jej funkcji

B.6. Kształtowanie i zaspakajanie potrzeb kulturalnych wśród społeczeństwa lokalnego oraz ochrona dziedzictwa kulturowego

B.7. Poprawa systemu bezpieczeństwa publicznego

B.8. Rozwój lokalnej infrastruktury społeczeństwa informacyjnego

B.9. Rozwój instytucjonalny powiatowych jednostek organizacyjnych

6. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Augustowskiego

Opracowany w 2006 roku dokument określa misję pomocy społecznej dla Powiatu Augustowskiego:

„Pomoc społeczna w powiecie augustowskim jako skuteczny system wsparcia swoich mieszkańców, poprzez rozwiązywanie problemów społecznych oraz kształtowanie aktywnych postaw obywatelskich” oraz trzynaście wyznaczonych priorytetów. Są to:

Priorytet 1 - Pomoc społeczna jako element filozofii życia każdego mieszkańca powiatu augustowskiego

Priorytet 2 - Walka z bezrobociem działaniem sprzyjającym rozwojowi gospodarczemu Powiatu Augustowskiego

Priorytet 3 - Podnoszenie standardu życia mieszkańców i walka z ubóstwem ważnym zadaniem Powiatu Augustowskiego

Priorytet 4 - Niepełnosprawni aktywnymi uczestnikami życia społecznego Powiatu Augustowskiego

Priorytet 5 - Godne i aktywne życie społeczne osób długotrwale chorych oraz starszych

Priorytet 6 - Powiat Augustowski skutecznym realizatorem polityki prorodzinnej

Priorytet 7 - Dobro każdego mieszkańca, zwłaszcza najmniejszego, najważniejszym elementem polityki społecznej

Priorytet 8 - Skuteczny system przeciwdziałania patologiom społecznym na terenie Powiatu Augustowskiego jako działanie służące poprawie jakości życia mieszkańców

Priorytet 9 - Sprawny i skuteczny system walki z uzależnieniami, zwłaszcza wśród osób młodych

Priorytet 10 - Powiat Augustowski terenem bezpiecznym i przyjaznym społeczeństwu poprzez eliminację przestępczości i jej skutków

Priorytet 11 - Sprawny i skuteczny system zapobiegania marginalizacji grup społecznych

Priorytet 12 - Sprawny i skuteczny system zapobiegania bezdomności

Priorytet 13 - Organizacje pozarządowe i podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego partnerem jednostek administracji publicznej w realizacji zadań pomocy społecznej

Tworząc Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Augustów, należy dokument ten wziąć pod uwagę, w szczególności problemy społeczne akcentowane w opracowaniu.

7. Strategia Rozwoju Gminy Augustów na lata 1999 – 2015

Cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Augustów zgodne są z misją Rozwoju gminy: „Gmina Augustów sprawnie zarządzanym obszarem inicjowania przedsiębiorczości gospodarczej, unowocześniania rolnictwa oraz rozwoju turystyki i wypoczynku, infrastruktury społecznej oraz nowoczesnej infrastruktury technicznej z wykorzystaniem walorów środowiska kulturowego i przyrodniczego”

oraz z celami nadrzędnymi:

1. Rozwój gospodarczy i społeczny Gminy Augustów ;

2. Poprawa warunków życia mieszkańców gminy poprzez :

a/ stworzenie możliwości lepszego zaspokajania potrzeb materialnych , duchowych i kulturalnych ;

b/ wzmocnienie więzi społecznej wśród mieszkańców ;

c/ zmniejszenie bezrobocia na terenie gminy ;

d/ utrzymanie czystego środowiska i estetyki otoczenia .

2.2 Podstawy prawne w zakresie planowania polityki społecznej w Unii Europejskiej

W 2002 roku w Nicei, Rada Europejska przyjęła cztery cele zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego na terenie Unii Europejskiej, a mianowicie:

- zwiększanie udziału w zatrudnieniu i dostępu do środków, praw, dóbr i usług,
- zapobieganie ryzyku wykluczenia społecznego,
- pomoc dla najbardziej potrzebujących,
- mobilizacja wszystkich odpowiednich instytucji (aktorów/organizacji ze sfery polityki, gospodarki oraz życia społecznego).

Istotne w tej kwestii jest także to, że Polska bierze udział w programie mającym za zadanie wspierać narodowe strategie polityki integracji społecznej oraz być wsparciem dla współpracy między państwami członkowskimi Unii - we Wspólnym Programie Przeciwdziałania Społecznemu Wykluczeniu (na lata 2002-2006).

Istnienie w naszym kraju Strategii Polityki Społecznej otwiera Polsce dostęp do najważniejszego instrumentu finansowego polityki społecznej Unii, jakim jest Europejski Fundusz Socjalny.

Cele zawarte w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Augustów na lata 2008 – 2018” zgodne są ze sformułowanymi w Nicei kierunkami działań.

2.3 Wykaz niektórych aktów prawnych odnoszących się do polityki społecznej

Podstawy prawne regulujące system pomocy społecznej w Polsce zawarte są w następujących aktach prawnych:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj.Dz.U. z 2008r., Nr 115, poz. 728),
- Ustawa o świadczeniach rodzinnych (tj.Dz. U. z 2006r. Nr 139 poz.992, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2003r. Nr 122, poz. 1143, z późn.zm.),
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 1994 r. Nr 111, poz. 535, z późn. zm.),
- Ustawa o działalności pożytku publicznym i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96 poz.873, z późn.zm.)
- Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. (tj. Dz. U. z 2007r. Nr 70, poz 473, z późn. zm.).

- Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 24 kwietnia 1997 roku (tj. Dz. U. z 2003r Nr 24, poz. 198, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz.U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn.zm.),
- Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych 13 października 1998 r. (Dz. U. z 2007r. Nr 11, poz. 74, z późn. zm.)
- Ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z dnia 27 sierpnia 2004 r. (Dz.U. z 2004 r. Nr 210, poz. 2135, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 1964 r. Nr 9, poz. 59, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (D.U z 1993 r. Nr. 17, poz. 78, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tj. Dz. U. z 2002 r. Nr. 11, poz. 109, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U z 2003 r. Nr 135, poz. 1268, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz.U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92)
- Ustawa z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatanach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (tj. Dz.U. z 2002 r. Nr 42, poz. 371, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (tj.Dz.U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1695, z późn.zm.)
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (tj.Dz.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U z 2001 r. Nr 71, poz. 734, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. z 2005 r. nr 86 poz. 732, z późn. zm.)
- Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów z dnia 7 września 2007r. (Dz.U. z 2007r Nr 192, poz. 1378, z późn. zm.)

III. Charakterystyka Gminy Augustów

3.1 Położenie geograficzne Gminy Augustów

Gmina Augustów leży w północnej części województwa podlaskiego, otacza miasto Augustów z trzech stron. Należy ona do powiatu augustowskiego (stanowi 16,07% powierzchni powiatu) i sąsiaduje z gminami powiatu augustowskiego takimi jak Nowinka, Płaska, Sztabin, Bargłów Kościelny, miastem Augustów oraz z gminą powiatu ełckiego w województwie warmińsko-mazurskim – gminą Kalinowo.

Odległość do miasta Augustowa z najdalszych zakątków gminy nie przekracza 12 km.

Rysunek 1. Gmina Augustów na tle powiatu augustowskiego

W opracowaniu wykorzystano mapy cyfrowe IMAGIS (R)

źródło: www.gminypolskie.pl

Miejscowości należące do gminy Augustów:

Białobrzegi, Biernatki, Bór, Chomąto, Czarnucha, Czerkiesy, Gabowe Grądy, Gliniski, Góry, Grabowo, Grabowo - Kolonie, Jabłońskie, Janówka, Jeziorki, Kolnica, Kolnica BSD,

Komaszówka, Mazurki, Mikołajówek, Netta Pierwsza, Netta Folwark, Netta Druga, Obuchowizna, Osowy Grąd, Ponizie, Posielanie, Promiski, Pruska Mała, Pruska Wielka, Rutki Nowe, Rutki Stare, Rzepiski, Świderek, Topiłówka, Turówka, Twardy Róg, Uścianki, Żarnowo Drugie, Żarnowo Pierwsze, Żarnowo Trzecie.

3.2 Demografia

Według danych statystycznych, Gminę Augustów na dzień 31.12.2006 r. zamieszkiwało 6619 osób. Największe zaludnienie występuje w miejscowości: Janówka, Kolnica, Rutki Nowe, Białobrzegi, Netta I, Topiłówka, Żarnowo II.

Stan ludności w latach 2001 – 2006, w tym także dane z uwzględnieniem płci przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 1. Stan ludności Gminy Augustów w latach 2001 – 2006 na tle powiatu augustowskiego oraz z uwzględnieniem płci.

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Powiat Augustowski	59 266	59 166	59 081	59 062	58 995	58 975
Gmina Augustów						
Ogółem	6 828	6 774	6 731	6 697	6 687	6 619
mężczyźni	3 526	3 501	3 469	3 447	3 433	3 399
kobiety	3 302	3 273	3 262	3 250	3 254	3 220

Źródło: dane Urzędu Statystycznego; www.stat.gov.pl

Tabela 2. Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci w Gminie Augustów w latach 2001 – 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
w wieku przedprodukcyjnym	1991	1904	1859	1788	1778	1688
Mężczyźni	1044	999	980	937	926	894
Kobiety	947	905	879	851	852	794
w wieku produkcyjnym	3638	3683	3702	3732	3758	3788
Mężczyźni	2003	2034	2026	2037	2049	2050
Kobiety	1636	1649	1676	1695	1709	1738
w wieku poprodukcyjnym	1199	1187	1170	1177	1151	1143
Mężczyźni	479	468	463	473	458	455
Kobiety	720	719	707	704	693	688

Źródło: dane Urzędu Statystycznego; www.stat.gov.pl

W Gminie Augustów utrzymuje się w miarę stała liczba ludności. Analiza powyższych danych wykazuje jednak niepokojący trend zmniejszania się z roku na rok liczby mieszkańców gminy. Optymistyczne jest jednak, to, że gmina jest stosunkowo młodą gminą (prawie 83% ludności to osoby w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym – dane na dzień 31.12.2006 r.). Obciążenie społeczne tj. liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca

na 1 osobę w wieku produkcyjnym na dzień 31. 12. 2006 r. w gminie Augustów wynosi 0,33 i jest podobne do poziomu tego wskaźnika dla powiatu augustowskiego, który wynosi 0,28.

Tabela 3. Liczba zawieranych małżeństw w Gminie Augustów

Rok	2002	2003	2004	2005
Liczba małżeństw	47	24	48	44

Źródło: dane Urzędu Statystycznego; www.stat.gov.pl

Powyższa tabela przedstawia rozkład ilości zawieranych związków małżeńskich w latach 2002 – 2005, który przez lata 2004-2005 pozostaje na względnie stałym poziomie.

Tabela 4. Wskaźniki modułu gminnego (stan na 31.12.2004)

Wyszczególnienie	Gmina Augustów
ludność na 1 km ²	25
kobiety na 100 mężczyzn	95
małżeństwa na 1000 ludności	7,5
urodzenia żywe na 1000 ludności	11,4
zgony na 1000 ludności	10,9
przyrost naturalny na 1000 ludności	0,4

Źródło: dane Urzędu Statystycznego; www.stat.gov.pl

3.3 Środowisko przyrodnicze¹

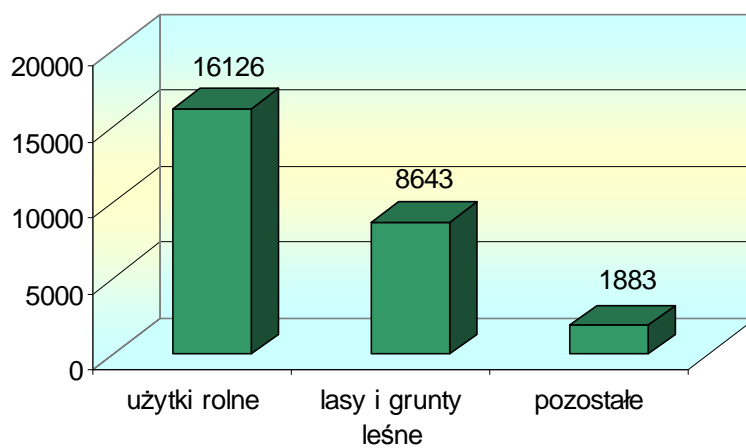
Gmina Augustów leży na Równinie Augustowskiej. Dużą część stanowią lasy /32%/, głównie lasy sosnowo - świerkowe. Pozostałą część zajmują olchy i lasy mieszane. Lasy są ostoją zwierzyny: dzika, łosia, jelenia, sarny i ptactwa. W niektórych rejonach występuje dobrze zachowany starodrzew, są również stanowiska występowania roślin chronionych lub rzadko występujących w stanie naturalnym. Atrakcją gminy jest Kanał Augustowski ze śluzami w Necie Folwark i Białobrzegach, a także jezioro Kolno, które wraz z przyległymi terenami stanowi unikalny rezerwat występowania łabędzia niemego.

Największą część gruntów w Gminie Augustów stanowią użytki rolne (61 % wszystkich gruntów), a wśród nich grunty orne, następnie łąki i pastwiska. Niewielką część, bo zaledwie około 1 % ogółu użytków rolnych stanowią sady.

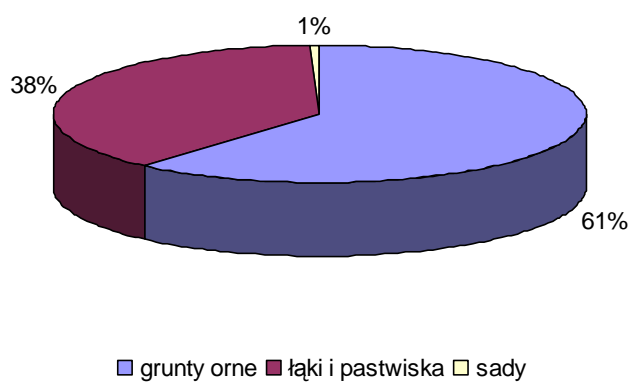
¹ Strategia Rozwoju Gminy Augustów na lata 1999 - 2015

Wykres 1. Użytkowanie gruntów w Gminie Augustów

Źródło: dane Urzędu Statystycznego; www.stat.gov.pl

Wykres 2. Struktura użytków rolnych w Gminie Augustów

Źródło: dane Urzędu Statystycznego; www.stat.gov.pl

3.4 Turystyka i wypoczynek²

² www.gmina-augustow.home.pl

Gmina Augustów posiada tereny atrakcyjne przyrodniczo i krajobrazowo. Tereny o szczególnych walorach przyrodniczych zajmują aż 14950 ha (56,1%) powierzchni, z czego na rezerваты przyrody przypada 345,9ha a na obszary chronionego krajobrazu 14950 ha. Gmina posiada 23 pomniki przyrody.

Na terenie gminy Augustów są dwa rezerваты przyrody:

- Jezioro Kolno - jest rezerwatem ornitologicznym z eutroficznym jeziorem, w którym występują miejsca lęgowe ptactwa, głównie łabędzia niemego.
- Stara Ruda - jest to rezerwat krajobrazowo - florystyczny, na jego terenie znajdują się liczne źródłiska i bory torfowcowe.

Gmina Augustów posiada dogodne warunki dla rozwoju funkcji turystycznej oraz agroturystyki.

Przez gminę przebiega Kanał Augustowski ze śluzami: "Borki" w Netcie Folwark i Białobrzegach oraz malowniczy szlak kajakowy biegnący najczystsą rzeką Rospudą i jeziorami. Przez teren gminy przechodzą dwa znaczone szlaki piesze: *żółty* - z Augustowa przez Białobrzegi, Nettę do Bargłowa i dalej do Ełku; *zielony*: Augustów - Białobrzegi - Gabowe Grądy - Komaszówka - Huta do Jastrzębnej oraz ścieżka patriotyczna i rowerowa wokół jeziora Kolno. W Nadleśnictwie Białobrzegi uruchomiono szlak konny, biegnący przez urokliwe zakątki leśnictw Czarnucha, Długie i Kolnica. Podczas wędrówek można często napotkać przydrożne krzyże, wystawiane w różnych intencjach.

W Gabowych Grądach oprócz kultury staroobrzędowców turyści mają możliwość zobaczyć domostwa z unikatowymi łaźniami parowymi zwanych "baniami" oraz cmentarz i molenę - obiekty sakralne. Ponadto na uwagę zasługuje: w Żarnowie - drewniana kapliczka z XIX wieku, cmentarzysko prajacławskie z okresu rzymskiego w Netcie.

Z zabytków przyrody - wiekowe lipy w Netcie Folwark - "Aleja lip", ponad 200-letnia sosna w Białobrzegach, w Promiskach - dąb o obwodzie 6,43m. Gościom odpoczywającym w gospodarstwach agroturystycznych oferuje się: spływy kajakowe szlakiem odbytej wizyty Ojca Świętego Papieża Jana Pawła II, a także Czarną Hańczę i Rospudą oraz jednodniowe wypadu do Wilna. W sezonie zimowym kuligi połączone z ogniskami.

Na terenie gminy Augustów przy Szkole Podstawowej w Janówce powstało jedyne w północno-wschodniej Polsce Muzeum Armii Krajowej. Jest ono uzupełnieniem, przebiegającej przez gminę, ścieżki patriotycznej, którą stanowią:

- ❖ Kościół p.w. Jana Chrzciciela w Augustowie ul. Jana Pawła II
- ❖ Układ przestrzenny z czasów hrabiego Paca (w msc. Raczki), budynek dawnej manufaktury, neoklasycystyczny kościół.
- ❖ „Święte miejsce” we wsi Jaśki - piękna polana, na której stoi drewniana kaplica oraz wznosi się stary nadpalony dębowy krzyż. Raz w roku, na św. Jana, odprowadzane jest nabożeństwo. Nazwa tego miejsca wiąże się z cudownymi uzdrowieniami pielgrzymujących tu ludzi. Związana z nim legenda przenosi nas w odległą przeszłość, w wiek trzynasty, gdy ziemie te zamieszkiwały półdzikie plemiona Jaćwingów. Samo miejsce należy do najbardziej uroczych zakątków ziemi augustowskiej.

Ponadto, na turystów czekają miejsca noclegowe w wielu gospodarstwach agroturystycznych, m.in. w miejscowości Żarnowo I, Żarnowo II, Jezioraki, Mazurki.

Funkcja turystyczno-wypoczynkowa rozwija się w Gminie Augustów głównie w formie turystyki pieszej, wodnej, konnej oraz wypoczynku pobytowego w kwaterach prywatnych, na campingach i biwakach nad jeziorami. Turyści mogą tu miło spędzić czas podziwiając ciekawe ptactwo na jeziorze Kolno, uprawiając sporty wodne /poza motorowymi/.

Do zalet obszarów atrakcyjnych turystycznie w Gminie Augustów zaliczyć można:

- wybitne walory krajobrazowe
- czyste środowisko przyrodnicze
- liczne lasy, zagajniki, „oczka wodne”
- dobre połączenia komunikacyjne (drogowe)

Do wad zaliczyć można:

- brak wystarczającej bazy noclegowo-gastronomicznej
- niedostatecznie rozwinięta infrastruktura techniczna
- istniejące zagrożenia dla czystości środowiska naturalnego.

3.5 Rynek pracy

Ziemia augustowska jest terenem o znakomitych warunkach naturalnych, sprzyjających rozwojowi rolnictwa ekologicznego i turystyki. Atutem rolnictwa jest dobry stan środowiska naturalnego oraz pielęgnowana w wielu gospodarstwach tradycyjna kultura rolna. Gmina Augustów to gmina o charakterze typowo rolniczym. Dominują tu głównie indywidualne gospodarstwa o niewyspecjalizowanej, wielokierunkowej produkcji. Większość indywidualnych gospodarstw rolnych, oprócz zasiewów prowadzi też hodowlę bydła. Na terenie gminy znajduje się 1114 gospodarstw rolnych. *Głównymi gałęziami gospodarki, jakie rozwinęły się w gminie są rolnictwo i leśnictwo oraz towarzysząca im działalność gospodarcza. Uprzemysłowienie jest bardzo niskie i bazuje na surowcach lokalnych, a przede wszystkim na płodach rolnych i zasobach leśnych. Główne zakłady znajdują się w mieście Augustów. Gmina odgrywa rolę producenta bazy surowcowej dla przemysłu spożywczego i drzewnego. A najczęściej podejmowana jest działalność handlowa, budowlana, transportowa, produkcyjna i usługowa.*

*Niemal cała gmina jest zwodociągowana i stelefonizowana. Posiada sprawnie zorganizowaną sieć usługową. Mimo to usługi stanowią nadal pokaźną przestrzeń do zagospodarowania. Wciąż istnieje na tym rynku luka, którą można uzupełnić stosunkowo niedużymi nakładami kapitałowymi.*³

Działalność gospodarczą prowadzą zarówno rolnicy jak i osoby utrzymujące się wyłącznie z prowadzonej przez siebie działalności. W 2006 roku zarejestrowano 508 mieszkańców Gminy Augustów pracujących wyłącznie poza rolnictwem. Duża część aktywnych zawodowo mieszkańców pracuje w pobliskim Augustowie oraz prowadzi działalność gospodarczą na własny rachunek. *Do końca roku 2007 zarejestrowano 424 podmioty gospodarcze, zajmujące się między innymi:*

- usługami transportowymi 16,*
- sklepy spożywczo- przemysłowe 17,*
- usługi weterynaryjne 4,*
- usługi leśne 7,*
- skup mleka od rolników indywidualnych 5,*
- 2 tartaki,*
- 3 ośrodki zdrowia*
- oraz wiele innych wpisów w pojedynczych branżach.*

---

³ Program ochrony środowiska Gminy Augustów do 2014 r.

Powstanie nowych sklepów spożywczo-przemysłowych w różnych wsiach zapewniło lepszą obsługę klientów, a szczególnie tam, gdzie wcześniej nie było placówek handlowych. Na terenie gminy zarejestrowane są placówki gastronomiczne: Zajazd Żarnówka oraz Zajazd „Stary Młyn” w Białobrzegach. Największą popularnością w ewidencji cieszą się wpisy w zakresie stałego transportu usługowego, działalności jednoosobowych podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na rzecz jednego podmiotu, produkcja oraz naprawa łodzi wycieczkowych i sportowych.⁴

Główne, duże podmioty funkcjonujące na terenie Gminy Augustów, dające zatrudnienie mieszkańcom Gminy Augustów to:

1. „Balt Yacht” K.A.B. Kozłowski – spółka jawna
    Żarnowo Pierwsze
    16-300 Augustów
2. Agromat Janówka E. Kozłowski, W Kozłowski – spółka jawna
    Janówka 2
    16-300 Augustów
3. „Młynex” Dobkowski Zakład Przetwórstwa Zbożowego – spółka jawna
    Mazurki 2
    16-300 Augustów
4. Przetwórstwo Produkcyjno-Handlowe Mieszalnia Pasz Netta II J. Granacki, M. Granacki – spółka jawna
    Netta Druga 1a
    16-320 Bargłów
5. „Tartak Żarnowo I” Zbigniew Rólkowski
    Żarnowo Pierwsze 3
    16-300 Augustów

Powstające zakłady zatrudniają pracowników w ilości od 10 do ok.200 osób.

Jeśli chodzi o bezrobocie, to dużą grupę ludności w Gminie Augustów stanowią bezrobotni - ok. 15% ludności. Analizując powyższe dane z tabeli, zauważyć można, że stale spada na terenie Gminy. Jednakże w udziale procentowym nie są to tak znaczące wielkości, gdyż towarzyszył też temu zjawisku spadek liczby ludności zamieszkującej Gminę.

---

⁴ Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Augustów do 2013 roku

Tabela 5. Bezrobotni w Gminie Augustów w latach 2004-2006

	2004	2005	2006	2007
Ogółem	466	428	401	304
Mężczyźni	246	223	186	147
Kobiety	220	205	215	157

Źródło: dane Urzędu Statystycznego; www.stat.gov.pl

3.6 Sytuacja mieszkaniowa

Sytuacja mieszkaniowa ludności Gminy Augustów zasadniczo nie odbiega od przeciętnej. W roku 2006 na terenie Gminy Augustów znajdowało się ogółem 1602 mieszkania. Ponadto, zasoby mieszkaniowe w Gminie z roku na rok stopniowo wzrastają. Powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 mieszkańca wynosi średnio 24,8 m².

Tabela 6. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania (m²) w Gminie Augustów w latach 2003 - 2006

	2003	2004	2005	2006
1 mieszkania	102	102,1	102,2	102,6
na 1 osobę	24,1	24,3	24,4	24,8

Źródło: dane Urzędu Statystycznego; www.stat.gov.pl

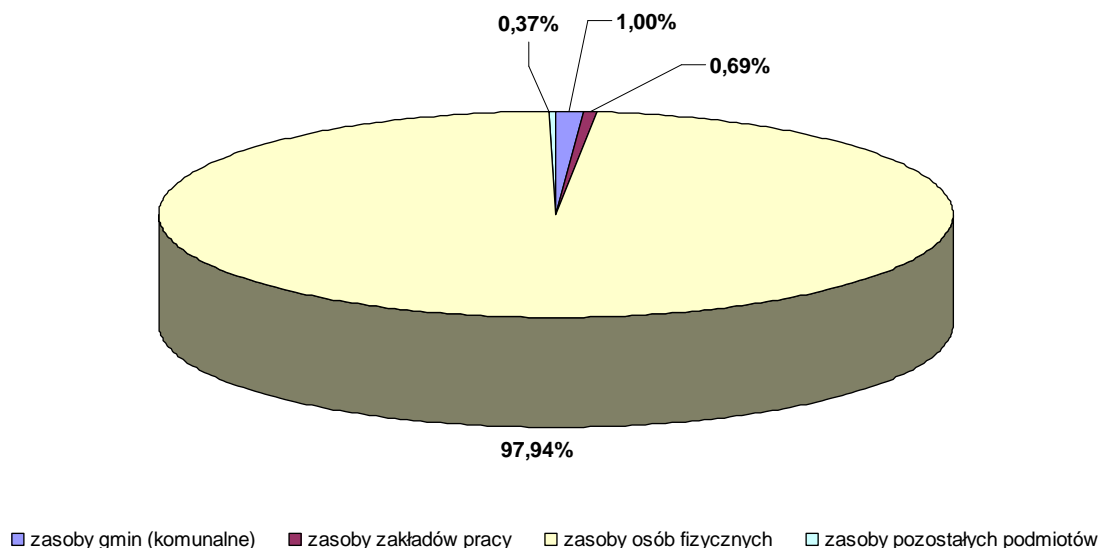
Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe wg form własności ogółem w Gminie Augustów w latach 2003 - 2006

	2003	2004	2005	2006
mieszkania	1 587	1 592	1 597	1 602
izby	7 210	7 233	7 258	7 290
powierzchnia użytkowa mieszkań [m2]	161 942	162 513	163 271	164 357

Źródło: dane Urzędu Statystycznego; www.stat.gov.pl

Przeważającą część zasobów mieszkaniowych, bo aż 97,94%, stanowią zasoby mieszkaniowe osób fizycznych. Na terenie gminy nie ma budownictwa społecznego ani spółdzielni mieszkaniowych.

Wykres 3. Zasoby mieszkaniowe wg form własności w Gminie Augustów w 2006 roku

Tabela 8. Zasoby mieszkaniowe wg form własności – mieszkania w Gminie Augustów w latach 2003 - 2006

	2003	2004	2005	2006
zasoby gmin (komunalne)	18	18	16	16
zasoby spółdzielni mieszkaniowych	0	0	0	0
zasoby zakładów pracy	15	15	11	11
zasoby osób fizycznych	1 550	1 555	1 564	1 569
zasoby Towarzystw Budownictwa Społecznego (TBS)	0	0	0	0
zasoby pozostałych podmiotów	4	4	6	6
ogółem	1 587	1 592	1 597	1 602

Źródło: dane Urzędu Statystycznego; www.stat.gov.pl

3.7 Ochrona zdrowia

Na terenie Gminy działają trzy Ośrodki Zdrowia w Osowym Grądzie, Janówce i Żarnowie I. Zatrudnionych jest tam trzech lekarzy. Baza lokalowa placówek ochrony zdrowia jest dobra, jednakże wszystkie placówki wymagają znacznego doposażenia w nowoczesny sprzęt i aparaturę medyczną.

3.8 Środowisko kulturowe

Teren Gminy Augustów zachwyca nie tylko niespotykanymi walorami przyrodniczymi, ale poszczycić się może również znajdującymi się nań zabytkami, czy też ośrodkami życia kulturalnego.

❖ *Zabytki*⁵:

⁵ region.e-podlasie.pl

- młyn wodny z początku XX wieku w Białobrzegach;
- cmentarzysko kurhanowe w Neckim Borku (pomiędzy Białobrzegami a Netą);
- molenna staroobrzędowców z 1948 r. w Gabowych Grądach;
- zagrody drewniane z przełomu XIX i XX w. w Rutkach Starych;
- przydrożna kapliczka z połowy XIX w. w Żarnowie II.

❖ *Ośrodki życia kulturalnego*⁶

Animatorem życia kulturalnego w gminie jest Gminny Ośrodek Kultury w Żarnowie z dwiema Świetlicami Wiejskimi w Borze i Necie Folwark oraz Gminna Biblioteka Publiczna i pięć Filii Bibliotecznych w Białobrzegach, Borze, Janówce, Necie Folwark i Rutkach. Do zadań tychże placówek należy: rozwój i upowszechnianie kultury oraz edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę, tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego, folkloru oraz zainteresowania wiedzą i sztuką, rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb kulturalnych oraz ochrona dorobku kulturalnego Gminy Augustów.

Przy Gminnym Ośrodku Kultury działa zespół wokalny mniejszości narodowej staroobrzędowców "Riabina" (Jarzębina) oraz zespół muzyczny "Styl" obsługujący imprezy organizowane przez GOK.

Gminna Biblioteka Publiczna w Żarnowie, dwie Filie Biblioteczne i trzy Filie Publiczne - Szkolne tworzą sieć biblioteczną dostępną dla mieszkańców całej Gminy Augustów.

Do zadań gminnej biblioteki należy:

- gromadzenie, przechowywanie i konserwacja materiałów bibliotecznych
- opracowywanie zgromadzonych materiałów bibliotecznych
- udostępnianie tych materiałów, udzielanie pomocy fachowej w ich wykorzystywaniu oraz informowanie o zawartości zbiorów
- współudział w organizowaniu działalności kulturalnej prowadzonej przez GOK
- współpraca z wiejskimi organizacjami samorządowymi oraz stowarzyszeniami z terenu gminy

Ogółem placówki biblioteczne posiadają około 60 tysięcy woluminów o charakterze uniwersalnym.

Ośrodek kultury i biblioteka w życiu mieszkańców Gminy Augustów są widoczne. Starają się zaspakajać potrzeby jednostki i grup w zakresie edukacji, informacji i rozwoju

---

⁶ zkb.biebrza.info.pl

osobistego, włączając w to rekreację i czas wolny. Realizują te zadania przede wszystkim poprzez:

- o organizowanie zespołowego uczestnictwa w kulturze,*
- o różnorodnych form edukacji ,*
- o form indywidualnej aktywności kulturalnej,*
- o imprez kulturalnych o różnorodnym zakresie programowym,*
- o działalności informacyjno – edukacyjnej i poradniczej,*
- o gromadzenie, opracowywanie i przechowywanie publicznie dostępnych*
- o dokumentów, niezależnie od postaci, w jakiej występują,*
- o organizowanie czytelnictwa i udostępnianie materiałów bibliotecznych,*
- o udostępnianie stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu⁷.*

Przy placówkach kultury skupiają się twórcy ludowi, którzy kultywują polskie tradycje przekazywane z pokolenia na pokolenie.

Sytuacja lokalowa instytucji i placówek kultury ogólnie jest dobra.

3.9 Edukacja

Na terenie gminy Augustów działają jako samodzielne jednostki dwa gimnazja (Janówka, Białobrzegi) oraz siedem szkół podstawowych (Jabłońskie, Janówka, Kolnica, Netta, Rutki, Żarnowo, Białobrzegi).

Tabela 9. Szkoły i placówki publiczne w gminie Augustów (stan na 01-01-2008)

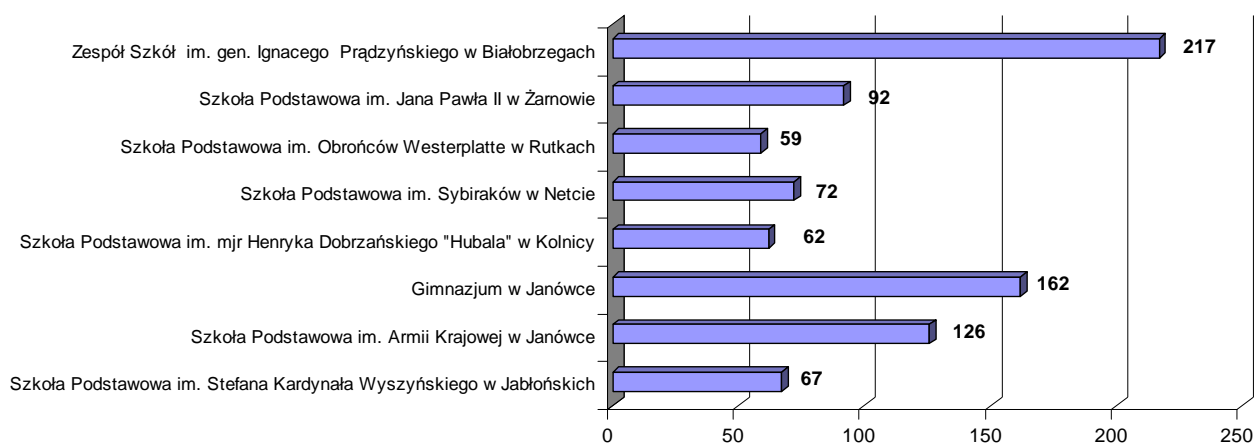
Lp.	Nazwa szkoły / zespołu	Szkoły wchodzące w skład zespołu	Adres
1	Szkoła Podstawowa im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Jabłońskich		16-324 Janówka, Jabłońskie 25
2	Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Janówce		16-300 Augustów, Janówka 45
3	Gimnazjum w Janówce		16-300 Augustów, Janówka 48a
4	Szkoła Podstawowa im. mjr Henryka Dobrzańskiego "Hubala" w Kolnicy		16-300 Augustów, Kolnica ul. Podzielona 48
5	Szkoła Podstawowa im. Sybiraków w Netcie		16-320 Bargłów Kościelny, Netta I 14

⁷ Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Augustów do 2013

Lp.	Nazwa szkoły / zespołu	Szkoły wchodzące w skład zespołu	Adres
6	Szkoła Podstawowa im. Obrońców Westerplatte w Rutkach		16-300 Augustów, Rutki Nowe 1
7	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Żarnowie		16-300 Augustów, Żarnowo II 1
8	Zespół Szkół im. gen. Ignacego Prądzyńskiego w Białobrzegach	Szkoła Podstawowa	16-300 Augustów, Białobrzegi 75
		Gimnazjum	

źródło: www.kuratorium.bialystok.pl

Wykres 4. Liczba uczniów w szkołach na terenie Gminy Augustów

W toku prowadzonej działalności, szkoły, w miarę posiadanych środków finansowych, starają się polepszać standard nauki swoich podopiecznych oraz standard placówki. Niestety, zmagają się one z wieloma problemami.

Potrzeby szkół są znaczne. Niezbędne jest przeprowadzenie remontów kapitalnych, remontów bieżących w placówkach, a także doposażenie szkół w pomoce naukowe i środki finansowe na koła zainteresowań. Dodatkowo, z roku na roku pedagodzy ww. placówek oświatowych obserwują wzrost agresji wśród dzieci i młodzieży, występujące patologie oraz borykają się coraz częściej z problemami wychowawczymi uczniów. Zauważa się także coraz więcej dzieci, które wymagają ze względu na trudną sytuację materialną w rodzinach, dożywiania w szkołach.

Ponadto, w Gminie Augustów funkcjonują 4 Kluby Przedszkolaka na wsi finansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Do klubów uczęszcza 52 dzieci w tym 8 – 3-latków, 18 – 4-latków, 26 – 5-latków. Dla dzieci 6-letnich zorganizowanych jest 7 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych. Uczęszcza do nich 84 dzieci.

3.10 Warunki życia mieszkańców

Gmina Augustów zmagą się z problemem bezrobocia. Brak rynków zbytu dla produktów rolnych oraz wysokie ceny środków niezbędnych do realizacji produkcji powodują pogorszenie się statusu materialnego rodzin utrzymujących się z pracy we własnych gospodarstwach rolnych z terenu Gminy. Ponadto, na terenie Gminy funkcjonuje niewiele zakładów pracy dających zatrudnienie mieszkańcom. Powyższa sytuacja powoduje nieopłacalność pracy. W gospodarstwach pozostają na ogół starsi rolnicy (emeryci i renciści utrzymujący się z emerytur), którzy nie są w stanie rozwijać produkcji, ponieważ ludzie młodzi w poszukiwaniu źródła zarobku migrują ze wsi do dużych aglomeracji miejskich lub za granicę.

3.11 Infrastruktura

❖ *Ujęcia wody i sieć wodociągowa*⁸

Wszystkie miejscowości Gminy Augustów korzystające z wodociągów, zaopatrywane są w wodę z ujęć podziemnych, ujmujących wody czwartorzędowego poziomu wodonośnego.

Długość istniejącej sieci wodociągowej na dzień 30 listopada 2007 r. wynosi ok.225,322 km, 83,2 km przyłączy, 1230 przyłączy domowych. Stan techniczny sieci wodociągowych jest zadowalający. System zaopatrzenia w wodę ma charakter rozproszony.

Tabela 10. Ujęcia wody w gminie Augustów

Lp.	Nazwa ujęcia	Zasoby eksploatacyjne (m ³ /h)	Ilość i głębokość studni (m)
1	Urząd Gminy Augustów Ujęcie wody Grabowo	60 73	1. studnia 58 m 2. studnia 59 m
2	Urząd Gminy Augustów Ujęcie wody Janówka	57 41	1. studnia 48,5 m 2. studnia 50,0 m
3	Urząd Gminy Augustów Ujęcie wody Netta II	91 73	1. studnia 57,5 m 2. studnia 58,5 m
4	Urząd Gminy Augustów Ujęcie wody Pruska Mała	86	1. studnia 62,5 m 2. studnia 68 m
5	Urząd Gminy Augustów Ujęcie wody Rutki Nowe	70 84	1. studnia 66 m 2. studnia 68 m

źródło: „Program ochrony środowiska Gminy Augustów do 2014 r.”

Tabela 11. Wodociągi na terenie powiatu augustowskiego według stanu na koniec 2005 r.

	Sieć wodociągowa rozdzielcza (km)	Podłączenia do budynków mieszkalnych*	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych	
			tys. m ³	na 1 mieszkańca
Gmina Augustów	225,3	1203	242,2	30,1
Razem powiat	684,7	6584	1474,2	24,2

*łącznie z podłączeniami do budynku zbiorowego

Stan zwodociągowania poszczególnych wsi na terenie Gminy Augustów przedstawia się następująco :

Tabela 12. Zwodociągowanie na terenie Gminy Augustów z podziałem na poszczególne miejscowości

Lp.	Miejscowość	Długość sieci	Długość przyłączy	Ilość gosp./nieruchomości	Ilość przyłączy	Rok realizacji	Nazwa hydroforni
1	Białobrzegi	4700	1830	76	56	1992	Augustów
2	Biernacki	5930	2710	35	26	71/91	Grabowo
3	Bór	1408	639	34	19	1999	Netta
4	Chomontowo	2510	290	14	7	1993	Pruska

⁸ „Program ochrony środowiska Gminy Augustów do 2014 r.”

Lp.	Miejscowość	Długość sieci	Długość przyłączy	Ilość gosp./nieruchomości	Ilość przyłączy	Rok realizacji	Nazwa hydroforni
							Mała
5	Czarnucha	7234	255	26	10	1996	Augustów
6	Gabowe Grądy	4100	594	28	18	1999	Netta
7	Gliniski	3732	1070	32	20	1998	Netta
8	Grabowo Kolonie	3847	1498	35	24	1994	Rutki
9	Grabowo Wieś	5306	1650	16	14	1971	Grabowo
10	Jabłońskie	6000	1600	66	46	1993	Pruska
11	Janówka	4509	1388	96	91	1974	Janówka
12	Jeziorki	7850	1957	76	48	1993	Rutki
13	Kolnica	7341	3444	79	49	1996 2006	Augustów
14	Komaszówka	4889	718	32	17	2006	Augustów
15	Mazurki	9040	760	31	24	1991	Pruska
16	Mikołajówek	1690	1500	21	20	1982	Pruska
17	Netta Folwark	8160	1429	45	32	1967	Netta
18	Natta Pierwsza	7247	3675	76	71	1967	Netta
19	Netta Druga	5846	2284	53	40	1967	Netta
20	Osowy Grąd	10171	2209	42	27	1967	Augustów
21	Ponizie	3707	1538	50	24	1996	Augustów
22	Posielanie	2207	583	14	14	1982	Pruska
23	Promiski	2973	1359	22	12	1999	Netta
24	Pruska Mała	3789	1781	30	28	1982	Pruska
25	Pruska Wielka	7678	4943	59	53	1982	Pruska
26	Rutki Nowe	13255	2726	80	67	1973 2005	Rutki
27	Rutki Stare	9482	1358	58	46	1973 2005	Rutki
28	Rzepiski	1605	420	19	12	2006	Augustów
29	Świderek	1600	174	16	5	1998	Netta
30	Topiłówka	10028	5142	82	80	1982	Pruska
31	Turówka	9316	1372	31	27	1994 2005	Pruska-Rutki
32	Ścianki	3005	265	18	16	1967	Netta
33	Żarnowo Pierwsze	11270	4690	55	55	1994 2007	Pruska-Netta
34	Żarnowo Drugie	8700	2317	55	52	1994	Pruska
35	Żarnowo Trzecie	9338	4741	44	42	1994	Pruska

źródło: Plan rozwoju lokalnego Gminy Augustów do 2013 r.

❖ *Sieć kanalizacyjna i oczyszczalnie ścieków*⁹

Długość kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Augustów wynosi 5,96 km, do której podłączonych jest 63 odbiorców. Wszystkie ścieki wprowadzane do odbiorników były oczyszczane.

Na terenach Gminy ścieki komunalne w większości są gromadzone w zbiornikach bezodpływowych. Funkcjonują tu również tzw. przydomowe oczyszczalnie ścieków. Wieś Mazurki ma przy zastosowaniu takich oczyszczalni rozwiązany problem gospodarki ściekowej. Łącznie wybudowano tam w 1997 roku 24 oczyszczalnie tego typu. Istnieją również małe oczyszczalnie przy Szkołach Podstawowych w Rutkach i Janówce oraz przy Gimnazjum w Janówce.

Tabela 13. Sieć kanalizacyjna w gminie Augustów

Wyszczególnienie	Sieć kanalizacyjna (km)*	Połączenia kanalizacyjne prowadzące do budynków mieszkalnych**
Gmina Augustów	5,8	78
Powiat Augustowski	102,7	2 753

*Sieć kanalizacyjna – sieć ogólnospławna i na ścieki gospodarcze

**Połączenia do budynków — łącznie z połączeniami do budynków zbiorowego zamieszkania
źródło: Program ochrony środowiska Gminy Augustów do 2014 r.

Na obszarze gminy nie funkcjonują zorganizowane systemy odprowadzania i oczyszczania ścieków opadowych. Wody deszczowe odprowadzane są powierzchniowo.

❖ *Telekomunikacja*¹⁰

W roku 1997 zakończono telefonizację całej Gminy. W roku 1998 kontynuowano telefonizację wsi: Jabłońskie, Topiłówka, Janówka. Obecny stan stelefonizowania Gminy Augustów jest następujący (dane z 2006 roku):

- Liczba abonentów → 969
- Liczba telefonów na 100 gospodarstw → 86,98
- Liczba na 100 mieszkańców → 13,72

❖ *Drogi*

Na terenie Gminy znajduje się:

- dróg krajowych → 26 km

---

⁹ Program ochrony środowiska Gminy Augustów do 2014 r.

- dróg wojewódzkich → 7,5 km
- dróg powiatowych → 75,2 km
- dróg gminnych → 114 km
- dróg wewnętrznych ok.. 250 km

Przez Gminę Augustów przebiegają następujące ciągi komunikacyjne:

- droga 19 łącząca Białystok z Augustowem,
- droga 61 łącząca Augustów z Warszawą /przez Łomżę/,
- droga 16 łącząca Augustów z Ełkiem,
- droga 664 łącząca Augustów z Raczkami.

Tabela 14. Stan dróg gminnych w Gminie Augustów

Nr drogi	Przebieg drogi	Długość (m)	Rodzaj nawierzchni
102621B	Przez wieś Jabłońskie (poprzeczna)	1353	żwirowo-żużłowa
102622B	Przez wieś Jabłońskie (pod lasem)	2632	żwirowo-żużłowa
102623B	Topiłówka-Janówka-Pruska Wielka-Grabowo	5650	bitumiczna, żwirowo-żużłowa
102624B	Od Posielania do Mazurk	2960	żwirowo-żużłowa
102625B	Janówka-Mikołajówek	3150	żwirowo-żużłowa
102626B	Wójtowskie Wł.-Biernatki-Grabowo	7120	bitumiczna, żwirowo-żużłowa
102627B	Rutki Stare-Biernatki	2570	żwirowo-żużłowa
102628B	Rutki Stare-Turówka	3206	żwirowo-żużłowa
102629B	Rutki Stare-Ginie	1800	żwirowo-żużłowa
102630B	Chomontowo-Grabowo-Kolonie	3075	żwirowo-żużłowa
102631B	Ginie-Grabowo	1500	bitumiczna, żwirowo-żużłowa
102632B	Jeziorki-Kamionka Stara	2010	bitumiczna, żwirowo-żużłowa
102633B	Żarnowo Trzecie-kol. Jeziorki	4050	bitumiczna, żwirowo-żużłowa
102634B	Żarnowo Trzecie-Turówka	2750	bitumiczna
102635B	Turówka-ŻarnowoTrzecie-Żarnowo Pierwsze (Borowa)	7600	żwirowo-żużłowa
102636B	Żarnowo Drugie-Białobrzegi (dr.Prosta)	4950	bitumiczna, żwirowo-żużłowa
102637B	Żarnowo-dr.Rezowa	3300	żwirowo-żużłowa
102638B	Żarnowo Drugie-Netta Druga	3093	żwirowo-żużłowa
102639B	Żarnowo Drugie-Uścianki	3250	bitumiczna, żwirowo-żużłowa
102640B	Bargłów-Netta Pierwsza-Białobrzegi	7722	żwirowo-żużłowa
102641B	Netta Pierwsza-Netta Folwark	1750	żwirowo-żużłowa

¹⁰ Plan rozwoju lokalnego Gminy Augustów do 2013 r.

Nr drogi	Przebieg drogi	Długość (m)	Rodzaj nawierzchni
102642B	Netta Folwark-Kanał Augustowski	1715	żwirowo-żużłowa
102643B	Netta Folwark-Brzozówka	1066	żwirowo-żużłowa
102644B	Przez wieś Gliniski	1500	żwirowo-żużłowa
102645B	Obuchowizna-Świderek	2450	żwirowa
102646B	Przez wieś Osowy Grąd	2350	bitumiczna, żwirowo-żużłowa
102647B	Gabowe Grady-Bór-Twardy Róg	4150	żwirowo-żużłowa
102648B	Wieś Gabowe Grądy	1750	żwirowo-żużłowa
102649B	Przez wieś Promiski	2030	żwirowo-żużłowa
102650B	Przez wieś Komaszówka	1500	żwirowo-żużłowa
102651B	Kolnica-dr.Podzielona	1700	bitumiczna
102652B	Kolnica-dr.Podborowa	1500	bitumiczna
102653B	Czarnucha-Góry-Kolnica	2550	żwirowo-żużłowa
102654B	Pondzie- BSD Kolnica	1700	żwir
102655B	Topiłówka-Bagno Kamienicze	1000	bitumiczna
102656B	Przez wieś Mazurki	2500	bitumiczna, żwirowo-żużłowa
102657B	Przez wieś Mazurki	1525	żwirowo-żużłowa
102658B	Mikołajówek-Pruska Mała	1500	żwirowo-żużłowa
102659B	Przez wieś Chomontowo	2126	żwirowo-żużłowa
102660B	Rutki Stare-Rutki Nowe	2960	żwirowo-żużłowa
102661B	Rutki nowe-Kamionka Nowa	897	żwirowo-żużłowa

źródło: Plan rozwoju lokalnego Gminy Augustów do 2013 r.

❖ *Gospodarka ciepła*

W zakresie ciepłownictwa potrzeby Gminy Augustów zaspokajane są za pomocą kotłowni lokalnych i indywidualnych, przeważnie opalanych na drewno i węgiel. Kotłownie zaopatrują w ciepło budynki mieszkalne wielorodzinne oraz budynki użyteczności publicznej.

Kotłownie węglowe należy bezwzględnie modernizować. Wymiana kotłowni poprawi też stan czystości powietrza na terenie Gminy, jak również obniży koszty eksploatacji i stworzy możliwość oszczędności energii cieplnej.

❖ *Gospodarka odpadami¹¹*

Na terenie Gminy Augustów istnieje zorganizowany system zbiórki odpadów realizowany przez Przedsiębiorstwo Transportowe „NECKO” Sp. o.o. w Augustowie. Firma realizuje zadania usuwania odpadów w oparciu o:

- 462 pojemniki 110 litrowe
- 6 pojemników 1100 litrowych

¹¹ Plan gospodarki odpadami dla Związku Komunalnego „Biebrza” - plan gospodarki odpadami na lata 2004 - 2014

- 11 kontenerów typu KP-7.

Z danych przekazanych przez Urząd Gminy wynika, że w roku 2002 z terenu Gminy wywieziono łącznie 88,22 Mg odpadów uznanych za komunalne.

Zbierane na terenie Gminy odpady unieszkodliwiane są na składowisku odpadów komunalnych w Augustowie.

Według stanu na dzień 30.11.2007 r. zawarto 1027 umów na odbiór nieczystości z gospodarstw domowych i 84 umowy z jednostkami prowadzącymi działalność gospodarczą.

Ponadto, na terenie Gminy Augustów sukcesywnie wprowadzany jest system selektywnej zbiórki odpadów.

3.12 Rolnictwo¹²

Gmina Augustów jest gminą typowo rolniczą, z ukierunkowaniem działalności w większości na produkcję mleka, gdyż w chwili obecnej jest to najbardziej opłacalna ekonomicznie dziedzina. Mimo wysokich wymagań stawianych producentom, szczególnie w zakresie wymogów higieniczno-sanitarnych, rolnicy nadal zwiększają produkcję i modernizują swoje gospodarstwa. Istotnym faktem, mającym wpływ na rozwój tej gałęzi produkcji jest dostęp do środków unijnych, co w znacznym stopniu zwiększa możliwości inwestowania i zmniejsza koszty produkcji. Modernizacja budynków inwentarskich, budowa płyt gnojowych, zbiorników na gnojówkę i gnojownicę oraz wyposażenie gospodarstw w specjalistyczny sprzęt do produkcji zarówno mleka jak i pasz dla zwierząt w znacznym stopniu zostały sfinansowane ze środków Unii Europejskiej, dzięki czemu możliwe było w krótkim okresie czasu dostosowanie gospodarstw do wymogów i standardów unijnych.

Ukierunkowanie produkcji rolnej na hodowlę bydła i mleczarstwo spowodowało również zmiany w produkcji roślinnej. Obecnie struktura upraw dostosowana jest do produkcji zwierzęcej. Znacznie wzrósł areał upraw paszowych – kukurydza, użytki zielone – kosztem uprawy zbóż i okopowych. Jednocześnie, taka sytuacja powoduje zmianę w strukturze wielkości gospodarstw rolnych. Jest coraz więcej gospodarstw o pow. ponad 20 ha, natomiast gospodarstwa małe, kilkuhektarowe, albo ulegają likwidacji, albo stanowią tylko źródło produkcji żywności na potrzeby własne, a główne środki na utrzymanie pozyskiwane są z działalności pozarolniczej i pracy najemnej. W związku z w/w sytuacją mamy na terenie gminy coraz więcej gospodarstw agroturystycznych, chociaż obiektywnie trzeba przyznać, że położenie geograficzne gminy sprawia, że nakłady na taką działalność są wyższe niż na terenach bardziej atrakcyjnych turystycznie. Wzrasta też ilość małych zakładów handlowych i

usługowych. Podsumowując, w ostatnich latach wzrasta rozwarstwienie, jeśli chodzi o gospodarstwa rolne. Gospodarstwa wysokoprodukcyjne, towarowe, zwiększają swój areal i produkcję, natomiast gospodarstwa małe są likwidowane, bądź ich produkcja ogranicza się do zaspokojenia własnych potrzeb.

Tabela 15. Struktura zasiewów i hodowli zwierząt gospodarskich w Gminie Augustów w roku 2006

	Jednostka miary	Ilość
Powierzchnia zasiewów		
zboża	ha	7521,55
ziemniaki	ha	636,14
rośliny przemysłowe	ha	179,18
pozostałe	ha	2274,11
Pogłowie zwierząt		
Bydło ogółem, w tym	szt.	14537
krowy	szt.	7007
Trzoda chlewna, w tym	szt.	10322
lochy	szt.	884
Owce	szt.	451

IV. Diagnoza sytuacji społecznej na terenie Gminy Augustów

4.1 Pomoc Społeczna w Gminie Augustów

Pomoc społeczna jest jednym z elementów polityki społecznej państwa i tym samym stanowi fragment systemu zabezpieczenia społecznego. Wynika to z celów jakie przed nią stoją: zaspokajania niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka, przy czym pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem, a także zapobiegać powstawaniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie sami rozwiązać ¹³.

Zadania pomocy społecznej to:

- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń
- praca socjalna,
- prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej,

¹² Plan Rozwoju lokalnego Gminy Augustów do 2013 r.

¹³ J. Kwaśna, 1996, *Pomoc społeczna*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Opolskiej. Nauki Społeczne” z. 41, Opole, s. 81

- analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie za świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacja zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

2. Zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym:

- ❖ opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- ❖ sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej,
- ❖ udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- ❖ przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- ❖ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
- ❖ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- ❖ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,
- ❖ przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowego,
- ❖ opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie mieszkającymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
- ❖ organizowanie świadczenia usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- ❖ tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną,
- ❖ dożywanie dzieci,
- ❖ sprawianie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- ❖ kierowanie do domów pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w domach pomocy społecznej.

- ❖ tworzenie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na
- ❖ wynagrodzenia pracowników.

Ponadto do zadań własnych gminy o charakterze fakultatywnym należy:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Pomocy materialnej na zasadach określonych w ustawie udziela się osobom i rodzinom z zachowaniem kryterium dochodowego i społecznego:

A) Kryterium dochodowe

Dochód oblicza się uwzględniając łącznie wszelkie dochody ze wszystkich źródeł bez względu na źródło ich uzyskania. Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, których dochód na osobę w rodzinie nie przekracza:

- na osobę samotnie gospodarującą - 477,00 zł
- na osobę w rodzinie - 351,00 zł (stan na 1.01.2008r.)

B) Kryterium społeczne

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom z powodu ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo - wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,

klęski żywiołowej lub ekologicznej lub innych okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy społecznej¹⁴.

Realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy wiejskiej Augustów zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej będący gminną samorządową jednostką organizacyjną. Ośrodek ten realizuje:

- zadania własne Gminy w zakresie pomocy społecznej,
- zadania pomocy społecznej zlecone Gminie z zakresu administracji rządowej,
- zadania w zakresie świadczeń rodzinnych zlecone Gminie z zakresu administracji rządowej.

Ośrodek działa na podstawie:

- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2008r Nr 115, poz. 728),
- ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz. U. z 2006r. Nr 139, poz. 992, z późn. zm.),
- ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. Nr 111, poz. 535, z późn. zm.),
- ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 877, z późn. zm.)
- ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (tj. Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148, z późn. zm.)
- ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694, z późn. zm.),
- ustawy z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz. U. Nr 45, poz. 391, z późn. zm.),
- ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.),
- statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Ogólny nadzór nad bieżącą działalnością Ośrodka oraz nad realizacją zadań własnych Gminy sprawuje Wójt Gminy Augustów. W sprawach zleconych Gminie z zakresu administracji rządowej nadzór nad działalnością Ośrodka sprawuje Wojewoda Podlaski.

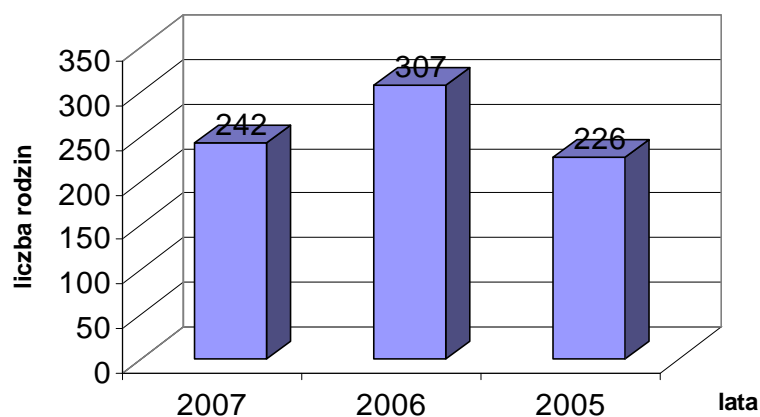
¹⁴ www.sunniva.onsi.pl/pomoc_spoleczna.html

W 2005 roku Ośrodek zatrudniał ogółem 4 osoby, w tym:

- 1) kierownik Ośrodka – 1 osoba,
- 2) specjalista pracy socjalnej – 2 osoby
- 3) pracownik socjalny – 1 osoba.

Rozmiar działalności, ukazujący rozmiar udzielonej przez GOPS Augustów pomocy w latach 2005 - 2007 przedstawia Wykres 4.

Wykres 5. Liczba rodzin objętych przez GOPS w Augustowie pomocą w latach 2005 - 2007

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

W ramach udzielonej pomocy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Augustowie w ciągu analizowanych trzech ostatnich lat przyznał świadczenia 3.189 osobom, a tym samym objął pomocą 775 rodzin (Tabela 16).

Tabela 16. Liczba przyznanych świadczeń w latach 2005 – 2007

	Liczba osób	Liczba rodzin
2005	890	226
2006	1395	307
2007	904	242

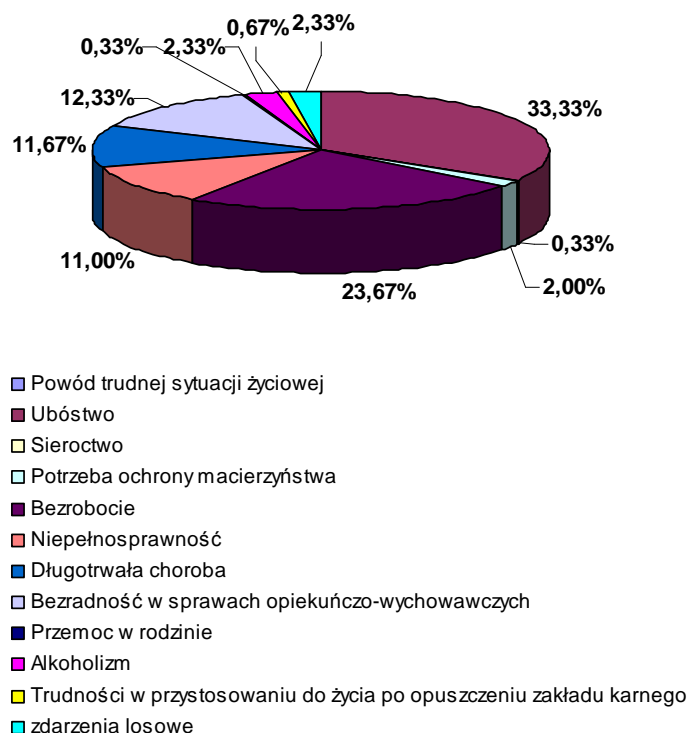
źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

Tabela 17. Charakterystyka gospodarstw domowych objętych pomocą w latach 2005 – 2007

Powód trudnej sytuacji życiowej		Liczba rodzin ogółem			Liczba osób w rodzinach		
		2005	2006	2007	2005	2006	2007
Ubóstwo		89	126	100	356	619	470
Sieroctwo				1			1
Potrzeba ochrony macierzyństwa				6			53
Bezrobocie		77	87	71	343	408	305
Niepełnosprawność		27	13	33	96	69	130
Długotrwała choroba		30	18	35	132	79	138
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych		80	12	37	335	69	221
W tym	Rodziny niepełne	2	1	13	8	3	54
	Rodziny wielodzietne	14	11	24	80	66	167
Przemoc w rodzinie			1	1		5	5
Alkoholizm		3		7	3		34
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego		1		2	1		2
zdarzenia losowe		1	3	7	1	13	29

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

Wykres 6. Struktura pomocy udzielonej przez GOPS w Augustowie w 2007 r. ze względu na powód trudnej sytuacji życiowej

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

Nie można pominąć także tego, że Gmina Augustów ma opracowany „Program współpracy Gminy Augustów z organizacjami pozarządowymi i innymi uprawnionymi podmiotami na 2008 rok”, który obejmuje szereg ważnych działań, w tym mających na celu rozwiązywanie istotnych gminnych problemów społecznych. Zakres tej współpracy obejmuje zadania w sferze:

1. pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
2. działalności charytatywnej;
3. podtrzymywania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz Rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
4. działalności na rzecz mniejszości narodowych;
5. ochrony i promocji zdrowia;
6. działania na rzecz osób niepełnosprawnych;
7. promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;
8. działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;
9. działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;

10. działalności wspomagającej rozwój społeczności lokalnych;
11. nauki, edukacji, oświaty i wychowania;
12. krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży;
13. kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji;
14. kultury fizycznej i sportu;
15. ekologii ochrony zwierząt oraz dziedzictwa przyrodniczego;
16. porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym;
17. upowszechniania wiedzy i umiejętności na rzecz obronności państwa;
18. upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji;
19. ratownictwa i ochrony ludności;
20. pomocy ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;
21. ochrony praw konsumentów;
22. integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;
23. promocji i organizacji wolontariatu;
24. działalności wspomagającej technicznie, szkoleniowo, informacyjnie lub finansowo organizacje pozarządowe.

Na terenie Powiatu Augustowskiego funkcjonują następujące organizacje pozarządowe świadczące pomoc społeczną i środowiskową:

- Fundacja „CORDIS” w Augustowie – Dom Opieki nad Dzieckiem,
- Katolickie Towarzystwo Służby Dzieciom Hospicjum w Augustowie – Dom Dziennego Pobytu Dzieci – Hospicjum Katolickiego Towarzystwa Służby Dzieciom w Augustowie,
- Społeczna Organizacja Przyjaciół Dzieci „Przystań” – Dom Dziennego Pobytu,
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Środowiskowe Ognisko Wychowawcze w Augustowie,
- Zgromadzenie Sióstr Urszulanek S.J.K. – Świetlica dla Dzieci im. Bł. Urszuli Ledóchowskiej,
- Polski Związek Niewidomych,
- Augustowskie Stowarzyszenie Abstynentów „Klub Tęcza”,
- Klub Kobiet po Mastektomii „Amazonki”,
- Stowarzyszenie Augustowscy Bezrobotni,

- Stowarzyszenie Rodziców Osób Niepełnosprawnych i Osób Wspierających przy Warsztatach Terapii Zajęciowej w Augustowie.
- Polski Związek Kobiet Katolickich (pomoc charytatywna),
- Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych im. Króla Zygmunta Augusta (inicjowanie programów społecznych),
- Stowarzyszenie Pomocy Oddziałowi Położniczo-Ginekologicznemu GIN-EKOLOGIA (pomoc kobietom w ciąży, matkom i noworodkom),
- Grupa Consonans (grupa wsparcia dla AA),
- Olimpiady Specjalne (organizacja zajęć sportowych dla osób niepełnosprawnych).
- Augustowskie Stowarzyszenie Kulturalno- Społeczne w Żarnowie

4.2 Bezrobocie

Bezrobocie zaczyna być postrzegane i traktowane przez coraz większą liczbę ludzi jako jeden z najbardziej istotnych problemów społecznych. Stanowi jeden z najtrudniejszych problemów społeczno-gospodarczych. Zjawisko to nieustannie absorbuje społeczności lokalne, władze samorządowe, centralne instytucje państwa. Jest od dawna przedmiotem zainteresowania socjologów i psychologów, zwłaszcza ze względu na swoje następstwa, które przyczyniają się do zwiększania zjawiska ubóstwa społeczeństwa i powstawania innych patologii społecznych.

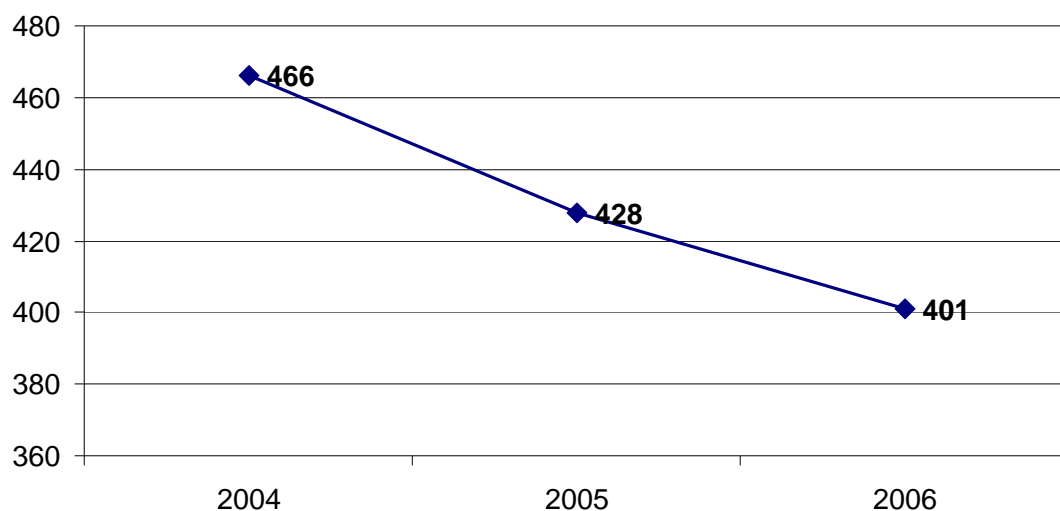
Bezrobocie występuje wówczas, gdy liczba osób poszukujących pracy jest większa niż liczba ludzi zdolnych do pracy, chcących pracować i akceptujących istniejący poziom wynagrodzeń, pozostaje bez pracy.

Na terenie Gminy Augustów brakuje dużych zakładów produkcyjnych. Społeczeństwo gminne zmaga się z brakiem miejsc pracy.

W 2007 roku, Powiatowy Urząd Pracy w Augustowie zarejestrował 304 bezrobotnych z terenu Gminy Augustów, w tym 157 kobiet (51,64% ogółu bezrobotnych) i 147 mężczyzn (48,36% ogółu bezrobotnych). Zjawisko bezrobocia w Gminie na przestrzeni lat 2005-2007 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 7. Bezrobocie w Gminie Augustów w latach 2005 - 2007

źródło: dane PUP w Augustowie

Największą liczbę bezrobotnych stanowią w pierwszej kolejności osoby nie posiadające stażu pracy oraz osoby, których staż pracy nie przekracza 5 lat, osoby, które posiadają wykształcenie gimnazjalne i podstawowe.

Sytuacja, w której ludzie pozbawieni szans na pracę i rozwój własnych zdolności oraz wykazanie swej użyteczności dla społeczeństwa wyraźnie wpływa na ich psychikę. Prowadzi do m.in.:

- pogorszenia standardu i jakości życia, poprzez trudności finansowe, które nie tylko prowadzą do obniżenia standardu życia i potęgowania biedy, lecz także pobawienia bezrobotnego możliwości nabywania dóbr, które są symbolami statusu, co prowadzi do obniżenia samooceny;
- narastania problemu związanego z zagospodarowaniem czasu wolnego;
- pojawienia się poczucia krzywdy, frustracji;
- izolacji społecznej;
- powstania stresu i utraty stabilizacji prowadzącą do niemożności podejmowania racjonalnych decyzji;
- utraty kwalifikacji zawodowych;
- pogorszenia stanu zdrowia osób bezrobotnych;
- rozszerzenia sfery ubóstwa;
- obniżenia poczucia własnej wartości, utraty autorytetu w rodzinie;
- powstania dyskomfortu psychicznego i poczucia bezsilności, apatii, zniechęcenia;

- wzrostu konfliktów społecznych oraz zjawisk niepożądanych (zachowań patologicznych) takich jak: alkoholizm, narkomania, przestępczość, samobójstwa;
- ograniczenia lub zaniechania uczestnictwa w życiu politycznym i kulturalnym.

Długotrwałe bezrobocie powoduje szybką degradację ekonomiczną osoby oraz jego rodziny, w tym także dzieci. Rodziny, w których żyją osoby bezrobotne, szczególnie długotrwale pozostające bez prawa do zasiłku, z konieczności stają się klientami pomocy społecznej.

Działania na rzecz osób bezrobotnych realizowane są przez władze Gminy Augustów przede wszystkim w oparciu o Ustawę o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu z dnia 14 grudnia 1994 roku z późn. zm.

Na terenie Gminy Augustów, działania w zakresie pomocy osobom bezrobotnym realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Do form pomocy udzielanej przez służby socjalne bezrobotnym należy:

- ❖ diagnozowanie sytuacji bezrobotnego i ustalanie strategii postępowania, przyznawanie i wypłacanie świadczeń pieniężnych, pomoc rzeczowa,
- ❖ pomoc psychosocjalna – poradnictwo specjalistyczne i praca socjalna na rzecz bezrobotnego i jego rodziny, gdyż bezrobocie jest w rzeczywistości problemem dotyczącym całości egzystencji człowieka,
- ❖ prowadzenie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Augustowie oraz innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych w powiecie, kierowanie bezrobotnych na kursy aktywnego poszukiwania pracy, prowadzenie wspólnych programów w zakresie aktywizacji bezrobotnych klientów pomocy społecznej,
- ❖ inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie bezrobocia.

Poniższe tabele ukazują rozmiar pomocy osobom bezrobotnym w Gminie Augustów w latach 2005- 2007.

Tabela 18. Przyznanie pomocy ze względu na bezrobocie w Gminie Augustów

	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach
2005	77	343
2006	87	408
2007	71	470

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

Tabela 19. Udzielone świadczenia - zasiłki okresowe przyznane z powodu bezrobocia

	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2005	60	395	64 001	60	236
2006	65	276	67 060	62	327
2007	56	360	71 931	56	221

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

Osoby bezrobotne z terenu Gminy Augustów mogą także zwracać się o pomoc do lokalnych organizacji pozarządowych, a przede wszystkim do Powiatowego Urzędu Pracy w Augustowie. To organizacja nastawiona na zwalczanie bezrobocia. Przede wszystkim, prowadzi on aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu do których należą prace interwencyjne, roboty publiczne, szkolenia i przekwalifikowania, staże, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy, dodatki aktywizacyjne, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, prace społecznie użyteczne.

Tabela 20. Informacje udzielone w 2007 roku przez PUP w Augustowie dla osób, w tym bezrobotnych zainteresowanych podjęciem działalności gospodarczej

Wyszczególnienie		Liczba osób, którym udzielono szczegółowych informacji o warunkach otrzymania środków na podjęcie działalności gospodarczej	Liczba osób, które otrzymały porady ekonomiczno-prawne i złożyły wnioski o udzielenie dotacji na podjęcie działalności gospodarczej	Liczba osób bezrobotnych, którym udzielono środków na podjęcie działalności gospodarczej
Augustów –miasto		267	88	93
Augustów – gmina		37	7	9
Lipsk:	miasto	23	6	7
	gmina	15	4	3
Gmina Sztabin		21	3	4
Gmina Bargłów Kościelny		27	5	4
Gmina Nowinka		28	8	8
Gmina Płaska		28	10	13
OGÓŁEM		446	131	143

źródło: www.pup.augustow.pl

4.3 Niepełnosprawność i problemy osób starszych

Nie istnieje jedna, powszechnie uznana definicja niepełnosprawności. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) wprowadza następujące pojęcia niepełnosprawności, uwzględniając stan zdrowia człowieka:

- **Niesprawność (impairment)** - każda utrata sprawności lub nieprawidłowość w budowie czy funkcjonowaniu organizmu pod względem psychologicznym, psychofizycznym lub anatomicznym;
- **Niepełnosprawność (disability)** - każde ograniczenie bądź niemożność (wynikające z niesprawności) prowadzenia aktywnego życia w sposób lub zakresie uznawanym za typowe dla człowieka;
- **Ograniczenia w pełnieniu ról społecznych (handicap)** - ułomność określonej osoby wynikająca z niesprawności lub niepełnosprawności, ograniczająca lub uniemożliwiająca pełną realizację roli społecznej odpowiadającej wiekowi, płci oraz zgodnej ze społecznymi i kulturowymi uwarunkowaniami.

Często zauważana niemożność pełnego funkcjonowania w społeczeństwie osób niepełnosprawnych z racji chociażby licznie występujących barier architektonicznych stanowi poważny problem społeczny. Proste codzienne sprawy, typu wyjście do sklepu, wejście do mieszkania w bloku są nieraz rzeczą nierozwiązywalną. Niepełnosprawni zmuszeni są do poruszania się w obrębie swojego mieszkania, bez możliwości wyjścia i spotkania się z innymi osobami. Problem integracji osób niepełnosprawnych z resztą społeczeństwa jest zagadnieniem niezwykle istotnym dla środowiska osób niepełnosprawnych.

Ujemny przyrost naturalny, zauważalny postęp techniczny przyczynia się do postępującego zjawiska starzenia się społeczeństwa. System ochrony zdrowia i postęp medycyny z jednej strony wpłynie na wydłużanie trwania życia, ale z drugiej pociągnie za sobą „epidemiczne” zagrożenie chorobami przewlekłymi wraz z konsekwencją konieczności zapewnienia rozszerzonej opieki tej grupie osób. Ludzie starsi stanowią coraz większą grupę społeczną. Dotyczy to szczególnie osób powyżej 75 roku życia.

Z obserwacji wynika także, że człowiek w wieku podeszłym należy do najtrudniejszych i najdroższych pacjentów w systemie opieki zdrowotnej z powodu

złożoności problemów socjoekonomicznych, zdrowotnych i psychospołecznych, występujących w trakcie opieki nad nim. Starości towarzyszy wielochorobowość.

Osoby starsze, długotrwale chore mają większe potrzeby w zakresie opieki społecznej. Dotyczy to nie tylko pomocy medycznej, ale także pomocy w zakresie usług opiekuńczych oraz pomocy materialnej.

Główną placówką świadczącą pomoc osobom starszym i długotrwale chorym na terenie Gminy Augustów jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Według kolejności przyznawania pomocy w Gminie Augustów przez GOPS długotrwała choroba i niepełnosprawność plasują się w hierarchii przyznawania pomocy, odpowiednio, na czwartym i piątym miejscu (11,67% ogółu świadczeń przyznawanych społeczności gminnej stanowiła pomoc z tytułu długotrwałej choroby, 11% z tytułu niepełnosprawności). W 2007 roku pracownicy Ośrodka przyznali pomoc z tytułu niepełnosprawności 33 rodzinom. Każdego też roku udziela w związku z niepełnosprawnością swoich mieszkańców zasiłków okresowych. To cenna pomoc, ponieważ niejednokrotnie sytuacja finansowa niepełnosprawnych jest trudna. Aczkolwiek, w stosunku do zgłaszanych potrzeb jest niewystarczająca.

Tabela 21. Rozmiar udzielonej przez augustowski GOPS pomocy z zakresu niepełnosprawności w latach 2005 - 2007

	2005	2006	2007
Liczba rodzin	27	13	33
Liczba osób w tych rodzinach	96	69	130

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

Tabela 22. Udzielone świadczenia – zadania własne Gminy

	liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	liczba świadczeń	kwota świadczeń w zł	liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
zasiłki okresowe przyznane z powodu niepełnosprawności					
2005	2	9	2 150	2	12
2006	2	8	1 938	2	10
2007	3	20	4 660	3	21

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

Praca Ośrodka polega na świadczeniu pomocy z tytułu długotrwałej choroby. Liczba rodzin, którym udzielił on tego rodzaju wsparcia tylko w 2007 roku wynosiła 35 i w porównaniu do roku poprzedniego wzrosła o 194,44%.

Tabela 23. Rozmiar udzielonej przez augustowski GOPS pomocy z zakresu długotrwałej choroby w latach 2005 - 2007

	2005 r.	2006 r.	2007 r.
Liczba rodzin	30	18	35
Liczba osób w tych rodzinach	132	79	138

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

Osoba starsza czy schorowana wymaga często specjalistycznej opieki. Ośrodek oferuje usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, które pozwalają na krótkoterminowe wsparcie rodziny podopiecznego. Ośrodek oferuje usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze udzielając pomocy osobom starym, niepełnosprawnym, samotnym, długotrwanie lub ciężko chorym, nieporadnym w prowadzeniu gospodarstwa oraz osobom, którym rodziny nie mogą zapewnić takiej pomocy lub zrzekły się pomagać. Dostosowuje on rodzaj usługi do zgłaszanego zapotrzebowania, ze względu na rodzaj schorzenia lub niepełnosprawność, do indywidualnych potrzeb osoby wymagającej opieki. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone są przez pracowników zawodowo przygotowanych i wyszkolonych w domach pacjentów. Pomoc dotyczy zaspokojenia codziennych potrzeb życiowych chorego, opieki higienicznej, zleconej przez lekarza pielęgnacji, a także jeśli to możliwe – zapewnienia kontaktów z otoczeniem. Usługi te mają za zadanie zapobiec osamotnieniu i pomóc przystosować się do zmian ekonomicznych i społecznych.

Na usługi opiekuńcze tylko w 2007 roku, Ośrodek wydatkował, w ramach zadań własnych kwotę 7,745 zł. W stosunku do roku 2004, nastąpił wzrost wydatków na pomoc społeczną, w ramach zadań własnych, związaną z usługami opiekuńczymi o 28,11 %.

Tabela 24. Udzielone świadczenia – zadania własne Gminy

	liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	liczba świadczeń	kwota świadczeń w zł	liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
zasiłki okresowe przyznane z powodu długotrwałej choroby					
2005	9	62	7848	9	32
2006	15	74	14002	15	76
2007	8	47	5594	8	26

usługi opiekuńcze					
2005	2	1944	7564	2	2
2006	2	18	6047	2	2
2007	3	1588	7745	3	3

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

Dla człowieka starszego, najważniejszą kwestią psychospołeczną gwarantującą dobre samopoczucie, jest zachowanie niezależności, a bardzo często dochodzi do sytuacji, w której długotrwała choroba czy starość unieruchamia człowieka w łóżku, uzależniając go tym samym od stałej opieki i pomocy osoby trzeciej. Świadomość dużych obciążeń opiekuńczych przekraczających wydolność rodziny, spowodowanych niesprawnością, przy zachowanej ocenie własnego stanu zdrowia sprawia, że osoby starsze często podejmują decyzję o pobycie w zakładzie opieki poza swoim domem. Bardzo często decydują o tym najbliżsi, którzy nie są w stanie opiekować się osobą starszą czy długotrwale chorą.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Augustowie kieruje osoby zgłaszające chęć zamieszkania w DPS, odpłacając ich pobyt w takich placówkach. Tylko w 2007 roku na wniosek Ośrodka do DPS skierowanych zostało 3 osoby. Augustowski GOPS poniósł w związku z powyższym koszty opłaty za pobyt tychże osób w placówce opieki społecznej, przeznaczając na ten cel 27.061 zł. Odpłatność ta wynikała głównie z bardzo niskiego standardu materialnego osób kwalifikujących się do stacjonarnej opieki, które nie były w stanie pokryć kosztów pobytu w domach pomocy społecznej.

Tabela 25. Udzielone świadczenia – zadania własne Gminy

	liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	liczba świadczeń	kwota świadczeń w zł	liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Odpłatność Gminy za pobyt w DPS					
2005	1	11	10.444	1	2
2006	2	13	13.582	2	2
2007	3	23	27.061	3	4

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

Ponadto, na terenie powiatu augustowskiego pomocy osobom niepełnosprawnym, długotrwale chorym, starszym udzielają m.in. następujące organizacje pomocowe:

- Polski Związek Diabetyków,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
- Polski Związek Niewidomych i Słabowidzących w Augustowie,
- Stowarzyszenie Osób Chorych na Stwardnienie Rozsiane (z siedzibą w Augustowie),

- Polski Związek Niewidomych Koło Terenowe Terenowy Ośrodek Rehabilitacji Niewidomych i Słabowidzących
- Koło Amazonek (ul. Hoża 2).

4.4 Uzależnienia

Uzależnienie to „zespół zjawisk psychicznych lub fizycznych wynikających z działania tych środków lub substancji na organizm ludzki, charakteryzujący się zmianą zachowania lub innymi reakcjami psychofizycznymi i koniecznością używania stale lub okresowo tych środków lub substancji na organizm ludzki, charakteryzujący się zmianą zachowania lub innymi reakcjami psychofizycznymi i koniecznością używania stale lub okresowo tych środków lub substancji w celu doznania ich wpływu na psychikę lub la uniknięcia następstw wywołanych ich brakiem”¹⁵.

Najczęściej występującym uzależnieniem jest alkoholizm. Alkohol zajmuje szczególne miejsce wśród substancji spożywanych przez człowieka. Jego nadmierne spożywanie wiąże się z ryzykiem wystąpienia szkód zdrowotnych, zarówno somatycznych, jak i psychologicznych. Ponadto, zjawiskiem powszechnym staje się problem narkomanii. Narkotyki są coraz bardziej wszechobecne. Zdobycie ich jest także sprawą prostą, nawet jeśli chodzi o dzieci i młodzież.

Szkody zdrowotne wywołane uzależnieniem nie ograniczają się tylko do szkód występujących u osób uzależnionych. Obejmują one swoim zasięgiem także członków rodzin, osoby żyjące w najbliższym otoczeniu alkoholika, narkomana. Niepokojący jest jednak fakt, iż uzależnienie staje się poważnym problemem społecznym, który wyciska swoje piętno nie tylko na jednostce uzależnionej, ale także na otoczeniu, jakim jest rodzina. Wywołuje dysfunkcjonizm w życiu człowieka uzależnionego i w funkcjonowaniu całej jego rodziny oraz może przyczynić się do wkroczenia uzależnionego w środowisko przestępcze. Zatrważające jest także to, iż z roku na rok obserwowane jest zjawisko uzależnień wśród dzieci i młodzieży.

Zgodnie z art. 4 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, „prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych należy do zadań własnych gminy”. Na terenie Gminy Augustów, zadania w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom realizuje Gminna Komisja

---

¹⁵ Ustawa o Przeciwdziałaniu Narkomanii z dnia 24 kwietnia 1997 r. z późn. zm.

ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wraz z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Augustowie.

W ramach ww. obowiązków ma na celu prowadzenie następujących działań:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu.
2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, a w szczególności dla dzieci i młodzieży.
4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.
5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Pomoc społeczna udzielona bezpośrednio z tytułu uzależnień na terenie Gminy Augustów nie należy do wiodących. Pomoc przyznana przez augustowski GOPS z powodu alkoholizmu stanowiła 2,33% ogółu przyznanej pomocy. Sprawozdania MPiPS z lat 2005 – 2007 opracowane przez pracowników Ośrodka nie wykazały udzielonej pomocy z powodu narkomanii.

Przyczyną stosunkowo niewielkiej świadczonej pomocy, mimo coraz bardziej zauważalnego problemu uzależnień, jest fakt, iż problem uzależnień często towarzyszy innym problemom, które stały się powodem udzielenia pomocy przez Ośrodek, stąd nie zostały wykazane w bezpośrednim obszarze dotyczącym pomocy uzależnionym. Obok alkoholizmu mianowicie, występują problemy związane z bezrobociem, ubóstwem, problemy wychowawcze i zdrowotne...

W dokumentach GOPS w Augustowie, w roku 2007 zarejestrowano przyznanie pomocy 7 rodzinom z tytułu alkoholizmu.

Tabela 26. Pomoc udzielona przez GOPS w Augustowie w latach 2005, 2007 z powodu alkoholizmu

Rok	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach
2005	3	3
2007	7	34

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS z lat 2005, 2006, 2007

W zakresie uzależnień istotną sprawą jest fakt, iż w 2007 roku na terenie Gminy Augustów uchwalono:

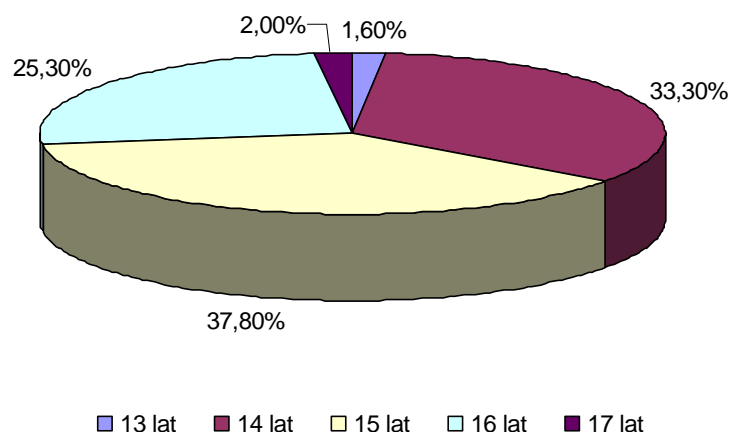
- ❖ Gminny Program Profilaktyki Uzależnień i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na 2008 rok (Załącznik nr 1 do Uchwały Nr IX/66/07 Rady Gminy Augustów z dnia 29 grudnia 2007 r.),
- ❖ Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2008 – 2012 dla Gminy Augustów (Załącznik nr 1 do Uchwały Nr IX/67/07 Rady Gminy Augustów z dnia 29 grudnia 2007 r.).

„Gminny Program Profilaktyki Uzależnień i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na 2008 rok” zawiera szczegółowe działania w kierunku działań profilaktycznych z uwagi na szkody, jakie powoduje alkohol, tj.:

- W Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zarejestrowano 88 osób nadmiernie i szkodliwie pijących alkohol, w tym 9 kobiet;
- Zawieszono lub umorzono postępowanie wobec 37 osób, w tym 5 kobiet;
- Około 260 osób w gminie to osoby współuzależnione czyli dorośli oraz dzieci żyjące w rodzinach alkoholowych, doznający różnorodnych szkód, zwłaszcza w wymiarze psychologicznym i społecznym;
- W Gabinetach Terapii Uzależnień porad udzielono 47 osobom uzależnionym od alkoholu, 23 współuzależnionym /członkom rodziny/, w sprawie przemocy w rodzinie zgłosiło się 15 osób, 10 osobom udzielono bezpłatnych porad prawnych
- W 2006 roku na Oddziałach Osób Uzależnionych od Alkoholu leczyło się 7 mieszkańców gminy Augustów, w tym 3 kobiety,
- Do Sądu Rodzinnego skierowano 7 wniosków o objęcie rodziny, w szczególności dzieci nadzorem kuratora rodzinnego;
- W związku ze szkodliwym piciem alkoholu na terenie gminy zmarło 11 osób, w tym 3 kobiety
- Uwzględniając liczbę mieszkańców gminy na jeden punkt sprzedaży alkoholu przypada około 271 osób;
- W roku 2006 statystyczny mieszkaniec gminy na alkohol wydał 2.838 zł.

Bazą do opracowania „Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii ....” było przeprowadzenie badań ankietowych wśród dzieci i młodzieży na terenie Gminy Augustów.

Wykres 8. Struktura wiekowa badanej młodzieży gimnazjalnej

źródło: Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2008 – 2012 dla Gminy Augustów

Wyniki przeprowadzonej ankiety są niepokojące. Ankietowana młodzież z terenu Gminy Augustów stwierdziła, że jest świadoma obecności i dostępności na rynku wielu narkotyków typu marihuana, haszysz, leki uspokajające lub nasenne, kokaina, ekstazy, grzyby halucynogenne. Co więcej 6,1% młodzieży używało już jeden raz lub więcej razy marihuany czy haszyszu, natomiast 11,2% zdarzyło się wachać substancje chemiczne, leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza zażyło już 9,7% badanej populacji.

Problem okazjonalnego i eksperymentalnego używania substancji psychoaktywnych, niezauważany przez środowisko lokalne coraz częściej może dotyczyć środowisko młodzieży. W tym celu wytyczono cel ogólny, cele szczegółowe i zadania służące realizacji tych celów. Należy działać w kierunku eliminowania zagrożeń, uświadomić rodziców o istniejących zagrożeniach i stwarzać warunki do włączania rodziców w programy profilaktyczne realizowane dla dzieci i młodzieży na terenie Gminy Augustów.

Analizując problem uzależnień, warto też wspomnieć o tym, że na terenie Gminy Augustów prowadzona jest także procedura „Niebieskiej Karty”, ponieważ zauważa się, że zjawisku uzależnień towarzyszy często zjawisko przemocy fizycznej i psychicznej. Funkcjonariusze policji, w ramach wizyt interwencyjnych odwiedzają rodziny problemowe i interweniują w razie zaistniałej niepokojącej sytuacji. W 2007 roku policja zastosowała taką procedurę w 15 rodzinach.

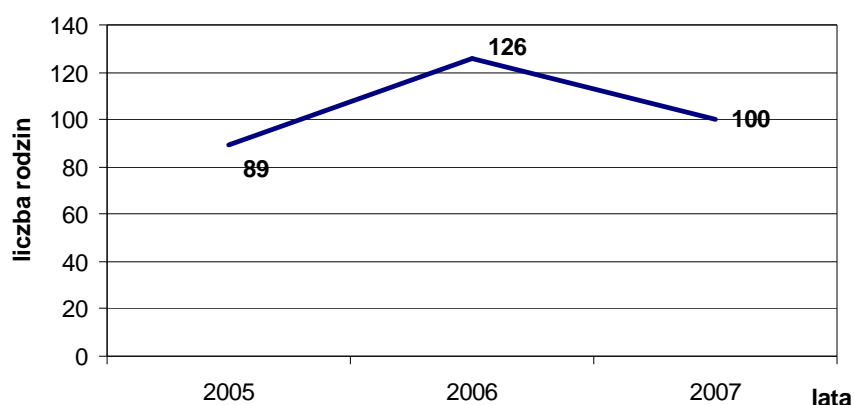
4.5 Ubóstwo

Ubóstwo należy do największych i najpowszechniejszych nieszczęść ludzi. Staje się poważnym problemem społecznym. Rodzi niekorzystne zjawiska, począwszy od degradacji biologicznej i społecznej ubogich oraz ich rodzin, a skończywszy na zachowaniach patologicznych takich jak np. alkoholizm, narkomania oraz przestępczość.

Instytucją pomocy społecznej realizującą pomoc na terenie Gminy Augustów w zakresie ubóstwa rodzin jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Augustowie. Kwalifikuje klientów do grupy ludzi ubogich, przyjmując jako główne kryterium wysokość dochodów danego gospodarstwa domowego.

Według kolejności przyznawania pomocy w Gminie Augustów przez GOPS, ubóstwo plasuje się w hierarchii przyznawania pomocy, na pierwszym miejscu (33,33% ogółu świadczeń przyznawanych społeczności gminnej stanowiła pomoc z tytułu ubóstwa).

Wykres 9. Rodziny objęte pomocą augustowskiego GOPS z powodu ubóstwa

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

Aby zapobiec trudnej sytuacji najbardziej potrzebujących mieszkańców gminy, pracownicy socjalni ośrodka pomocy społecznej, w miarę swoich możliwości, odpowiadają na zgłaszane zapotrzebowania społeczności lokalnej.

W ciągu trzech ostatnich lat (2005-2007 r.) GOPS Augustów udzielił pomocy z tytułu zaistniałych zdarzeń losowych 11 rodzinom. Udzielił także zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego. Tylko w 2007 roku kwota świadczeń przyznana z tego tytułu wyniosła 7.869 zł.

Tabela 27. Pomoc udzielona przez GOPS w Augustowie w latach 2005 - 2007 z powodu zdarzeń losowych

	liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2005	1	1
2006	3	13
2007	7	29

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

Tabela 28. Udzielone świadczenia – zadania własne Gminy

	liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	liczba świadczeń	kwota świadczeń w zł	liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego					
2005	1	1	4.000	1	5
2006	4	4	8.000	4	18
2007	4	4	7.869	4	15

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

W ramach swoich zadań, augustowski ośrodek pomocy społecznej udziela zasiłków celowych i w naturze wspierając najbardziej ubogich mieszkańców Gminy. W 2007 roku w ramach zadań własnych na ten cel przeznaczył 37.606 zł. Natomiast, w latach 2005 – 2007 Ośrodek udzielił takiej pomocy na znaczną wartość 120.980 zł.

Tabela 29. Udzielone świadczenia – zadania własne Gminy

	liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	liczba świadczeń	kwota świadczeń w zł	liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
ubranie					
2005	24	38	9.482	24	77
2006	4	4	1.117	4	21
inne zasiłki celowe i w naturze ogółem					
2005	80	x	41.596	80	356
2006	86	x	41.778	86	331
2007	69	x	37.606	67	259

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

Mając na względzie ubóstwo swoich mieszkańców augustowski GOPS pomaga w sprawieniu pogrzebu. Z dokumentacji sporządzanej przez pracowników socjalnych wynika, iż są to sporadyczne przypadki. Aczkolwiek w miarę posiadanych środków finansowych i

potrzeb zgłaszanych przez mieszkańców pracownicy socjalni są gotowi na świadczenie pomocy tego rodzaju.

Tabela 30. Udzielone świadczenia – zadania własne Gminy

	liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	liczba świadczeń	kwota świadczeń w zł	liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
sprawienie pogrzebu					
2005	3	3	4.863	3	6
2006	2	2	3.450	2	3
2007	1	1	2.068	1	3

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

Ponadto, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje także działania służące objęciu dzieci i młodzieży w okresie nauki w szkole dożywianiem. Pomoc taka odciąża niejednokrotnie rodziny borykające się z trudną sytuacją finansową. Posiłek dofinansowywany przez Ośrodek Pomocy Społecznej bywa bardzo często jedynym głównym daniem dzieci objętych taką pomocą i pozwala na sprawne funkcjonowanie organizmu, zwłaszcza w wytężonym okresie nauki. W 2007 roku augustowski GOPS udzielił pomocy w formie posiłków 190 osobom na kwotę 34.848 zł. Poniższy wykres przedstawia wysokość środków finansowych poniesionych w latach 2005 – 2007 przez GOPS w Augustowie na dożywianie uczniów.

Tabela 31. Udzielone świadczenia w formie posiłku dla dzieci – zadanie własne Gminy

	liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	liczba świadczeń	kwota świadczeń w zł	liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2005	195	23 119	30 458	58	361
2006	253	33 027	35 685	66	419
2007	190	28 104	34 848	77	489

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

Jak wynika z powyższej tabeli, wydatki związane z dożywianiem uczniów w ciągu analizowanych lat oscylują na znacznym poziomie. Zaangażowanie Ośrodka w zakresie dożywiania uczniów jest niezwykle pochlebnym działaniem, natomiast przykre jest, iż

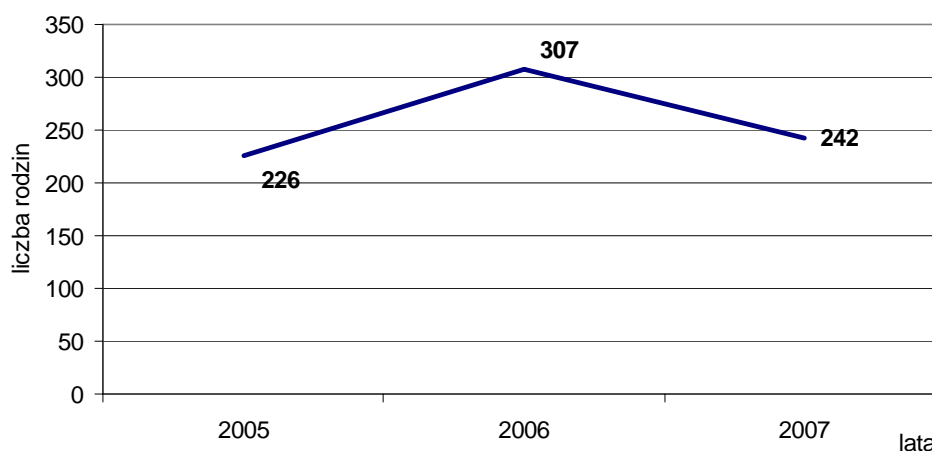
ubóstwo społeczności lokalnej jest na tyle szybko postępujące, iż najbardziej cierpią na tym najmniejsi mieszkańcy.

4.6 Rodzina dysfunkcyjna

Rodzina jest podstawową komórką społeczną i najstarszą, a zarazem najpowszechniejszą formą życia społecznego. Jej funkcjonowanie to ciągle oddziaływanie grupy osób - członków rodziny, to pewien rodzaj systemu, którego elementy są wzajemnie ze sobą powiązane. Na proces rozwoju dziecka duże znaczenie ma atmosfera życia rodzinnego, na którą też składają się osobowości matki i ojca, ich wzajemne współżycie, stosunki panujące między członkami rodziny. Zdrowa rodzina stwarza warunki do efektywnego rozwoju swoich członków, zaspokaja potrzeby biologiczne, bezpieczeństwa, miłości, szacunku, itp. Niestety, często zdarza się tak, że w rodzinie zaburzona zostaje więź emocjonalna między członkami rodziny. Atmosfera w rodzinie jest pełna napięcia a system rodzinny nie służy wszystkim jej członkom, nie wspiera ich, a nawet hamuje rozwój indywidualny. Można wtedy mówić o tzw. rodzinie dysfunkcyjnej, czyli o rodzinie która nie spełnia swych zadań względem dzieci.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Augustowie, jako placówka pomocy społecznej objęła pomocą tylko w 2007 roku – 242 rodziny.

Wykres 10. Rodziny objęte pomocą społeczną GOPS w Augustowie w latach 2005 - 2007

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

Tabela 32. Rodziny objęte pomocą augustowskiego GOPS w latach 2005 - 2007

	liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2005	226	890
2006	307	1395
2007	242	904

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

W 2007 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Augustowie pomógł z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego 37 rodzinom (liczba osób w rodzinach - 221). Ponadto, pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej niosą aktywną pomoc swym podopiecznym wspierając rodziny w prawidłowym pełnieniu funkcji wychowawczych, w uzyskaniu należnych świadczeń osobom samotnie wychowującym dzieci.

Tabela 33. Pomoc w zakresie bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2005 - 2007 r. w Gminie Augustów

rok	Pomoc w zakresie bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2005 r.	Ogółem, w tym:	80	335
	Rodziny niepełne	2	8
	Rodziny wielodzietne	14	80
2006 r.	Ogółem, w tym:	12	69
	Rodziny niepełne	1	3
	Rodziny wielodzietne	11	66
2007 r.	Ogółem, w tym:	37	221
	Rodziny niepełne	13	54
	Rodziny wielodzietne	24	167

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

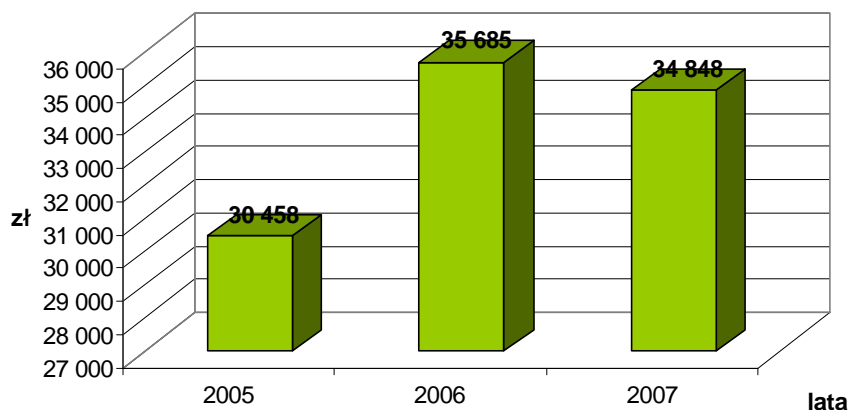
Rodziny są dziś coraz biedniejsze, co powoduje, że widać duże zróżnicowanie wśród dzieci pod względem statusu finansowego. Pauperyzacja społeczeństwa często przyczynia się do powstawania agresywnych zachowań w domach, często przyczynia się do powstawania rodzin dysfunkcyjnych. Jest jedną z przyczyn powstawania rodzin dysfunkcyjnych.

W związku z tym, iż najbardziej narażoną i bezbronną wobec ubóstwa grupą społeczną są osoby zależne, czyli głównie dzieci i młodzież, nie mające własnego źródła utrzymania, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Augustowie organizuje dożywianie dzieci. Programem dożywiania objęte są dzieci i młodzież z rodzin ubogich, wobec których

istnieje duże prawdopodobieństwo nie otrzymywania posiłków i, generalnie, pokarmu w ilościach zapewniających normalny rozwój i życie. Tylko w 2007 roku Ośrodek przeznaczył na ten cel 34.040 zł.

Wykres 11. Udzielone świadczenia w formie posiłku dla dzieci – zadanie własne Gminy

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

Ponadto, augustowski GOPS ma za zadanie w ramach swych obowiązków pomoc społeczności w zakresie ochrony macierzyństwa czy też pomoc udzielaną z powodu przemocy w rodzinie. Statystyki udzielonej w ciągu ostatnich trzech lat pomocy przez pracowników socjalnych nie wykazują żadnych świadczeń przyznanych z ww. powodów. Nie mniej jednak, w razie potrzeby będą uwzględnione i w ramach posiadanych środków i możliwości będą udzielane.

Analizując kwestie dot. rodzin z terenu Gminy Augustów i ich funkcjonowania, nie można nie wspomnieć, o zainteresowaniu tym tematem i działaniu władz Gminy polegającym na opracowaniu w 2006 roku „Gminnego programu opieki nad dzieckiem i rodziną na lata 2007 – 2012” (Załącznik do uchwały Nr III/16/06 Rady Gminy Augustów z dn. 28 grudnia 2006 r.). Celem tego programu jest polepszenie sytuacji rodzinnej dziecka, zmniejszenie czynników ryzyka zachowań przestępczych, zapobieganie patologii rodziny i patologii społecznej (przestępczości, przemocy, uzależnienia). Opracowanie zawiera szereg działań, które mają za zadanie poprawić sytuację rodzin z terenu Gminy Augustów.

4.7 Bezdomność

Ciężar i odpowiedzialność związaną z opieką i pomocą osobom bezdomnym leży w strukturach Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Augustowie. W związku z tym, iż problem bezdomności na terenie Gminy Augustów nie urasta do rangi głównego problemu społecznego, władze gminy nie tworzyły dotąd specjalnych ośrodków noclegowych dla osób bezdomnych.

4.8 Przestępczość

Według słynnej piramidy teorii hierarchii potrzeb autorstwa wybitnego amerykańskiego psychologa Abrahama Masłowa, oprócz najważniejszych potrzeb człowieka jaką są potrzeby fizjologiczne, na drugim miejscu znajduje się potrzeba bezpieczeństwa.

Ludzie od zarania dziejów poszukiwali i nadal poszukują form, metod i sposobów zapewnienia sobie bezpieczeństwa. Bezpieczeństwo oznacza brak zmartwień (strachu) wynikających z różnego rodzaju zagrożeń. Tak użyty termin „bezpieczeństwo” dotyczy zarówno jednostek, jak i całych społeczeństw.

Na terenie Gminy Augustów nie ma komisariatu policji. Gminę Augustów patroluje dzielnicowy zatrudniony w Komendzie Powiatowej Policji w Augustowie i to ona sprawuje pieczę nad bezpieczeństwem całego powiatu, w tym także nad bezpieczeństwem Gminy Augustów.

KPP w Augustowie realizuje następujące zadania:

- ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami godzącymi w te dobra;
- ochrona bezpieczeństwa i porządku, zapewnienie spokoju w miejscach publicznych, w transporcie i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach;
- wykrywanie i ściganie sprawców przestępstw i wykroczeń
- działania profilaktyczne (prewencyjne) w celu ograniczenia popełniania przestępstw i wykroczeń a także wszelkim zachowaniom kryminogennym, współpraca w tym zakresie z innymi podmiotami;
- kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych obowiązujących w miejscach publicznych, a także związanych z działalnością publiczną;

- zarządzanie informacją kryminalną, prowadzenie baz danym Systemu Informacyjnego Schengen SIS, DNA;
- współpraca z policjami innych państw, realizacja zadań wynikających z podpisanych umów międzynarodowych i odrębnych przepisów;
- nadzór nad strażami gminnymi/miejskimi oraz nad innymi specjalistycznymi uzbrojonymi formacjami

W ramach wykonywania swoich ustawowych obowiązków policjanci KPP w Augustowie wykonują czynności: operacyjno-rozpoznawcze, dochodzeniowo-śledcze i administracyjno-porządkowe. Wykonując wymienione czynności mają prawo do:

- legitymowania osób w celu ustalenia ich tożsamości (z uzasadnieniem);
- zatrzymywania osób na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego i innych ustaw;
- zatrzymywania osób pozbawionych wolności, które korzystając z przepustki nie powróciły w wyznaczonym terminie do Zakładu Karnego lub Aresztu Śledczego;
- zatrzymywania osób stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego i mienia;
- pobierania od osób wymazu ze służówki policzków celu identyfikacji osób o nieustalonej tożsamości oraz osób usiłujących ukryć swoją tożsamość, jeżeli ustalenie tożsamości w inny sposób nie jest możliwe, pobierania materiału biologicznego ze zwłok ludzkich o nieustalonej tożsamości;
- przeszukiwania osób i pomieszczeń na podstawie przepisów Kodeksu postępowania karnego i innych ustaw;
- dokonywania kontroli osobistej, a także przeglądania zawartości bagaży i sprawdzania ładunku w portach i na dworcach oraz w środkach transportu lądowego, powietrznego i wodnego, w razie istnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary;
- obserwowania i rejestrowania obrazu zdarzeń w miejscach publicznych, a w określonych przypadkach, także i dźwięku,
- kontrolowanie rodzaju używanego paliwa przez pobranie próbek paliwa ze zbiornika pojazdu;
- żądania pomocy od instytucji państwowych, organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz jednostek gospodarczych prowadzących działalność w zakresie użyteczności publicznej, oraz zwracania się o niezbędną pomoc do innych

jednostek gospodarczych i organizacji społecznych, jak również zwracania się w nagłych wypadkach do każdej osoby o udzielenie doraźnej pomocy, w ramach obowiązujących przepisów prawa.

W toku pełnionej służby na terenie Gminy Augustów, dzielnicowy wykonuje szereg czynności administracyjnych, porządkowych i prewencyjnych. Do jego obowiązków należy: legitymowanie osób, doprowadzenie osób, przeprowadzanie wywiadów i ustaleń, uczestnictwo w spotkaniach środowiskowych, zatrzymanie przedmiotów pochodzących z przestępstw, zatrzymanie poszukiwanych pojazdów, zatrzymanie dowodów rejestracyjnych, zatrzymanie uprawnień do kierowania.

Najczęstszymi popełnianymi przestępstwami są: kradzieże, włamania, kradzieże z włamaniem. Przyczynia się do wzrost liczby turystów przebywających na terenie Gminy Augustów. Do obiektów i miejsc szczególnie zagrożonych przestępczością należą przede wszystkim: mieszkania, lokale gastronomiczne, a także miejsca postoju samochodów oraz sklepy.

Z obserwacji dzielnicowego wynika, że jednym z czynników kryminogennych jest wysoki stopień bezrobocia (wśród podejrzanych największą grupę stanowią bezrobotni) oraz alkohol (nietrzeźwi stanowią znaczną część populacji ustalonych podejrzanych). Odsetek nietrzeźwych, którzy wchodzą w konflikt z prawem ma stałą tendencję rosnącą.

Niepokojącym jest zjawisko wzrostu liczby przestępstw, których dopuścili się nieletni. Najczęściej są to przestępstwa popełniane przeciwko mieniu.

Zauważa się także, że na wysokim poziomie utrzymuje się zagrożenie przestępczością drogową. Głównymi przyczynami wypadków drogowych jest najczęściej niedostosowanie prędkości jazdy do warunków panujących na drodze, w dalszej kolejności nieprawidłowe manewry wyprzedzania, omijania i cofania, nieudzielanie pierwszeństwa przejazdu, a także błędy pieszych i zbyt duża prędkość jazdy. Niebagatelny wpływ na poziom bezpieczeństwa w ruchu drogowym ma stan trzeźwości użytkowników ruchu drogowego. Pozytywnym przejawem zaangażowania jest coroczny od szeregu lat wzrost ujawniania sprawców kierowania pojazdami w stanie nietrzeźwym, ale pomimo zaostrzenia sankcji za kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwości, dynamika przestępczości w tej kategorii nadal utrzymuje się na wysokim poziomie.

KPP w Augustowie pełni straż w zakresie zwalczania przestępczości i utrzymywania bezpieczeństwa na terenie Gminy Augustów. Również GOPS w Augustowie jest włączony w

walkę z przestępczością na terenie gminy, a bardziej w eliminowanie skutków przestępczości. Pracownicy socjalni Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Augustowie podejmują nieustannie współpracę z policją polegającą na przekazywaniu informacji dotyczących stosowanej przemocy wobec członków rodzin. Współpracują także z sądem (Sad Rejonowy w Augustowie) i współdziałają z kuratorami. Uczestniczą oni w wyjazdach w teren, szczególnie do rodzin nadzorowanych przez sąd. W porozumieniu z zakładami karnymi przygotowują także osoby opuszczające placówki penitencjarne do dostosowania się do warunków życia istniejących na wolności. Zapobiegają w ten sposób niedostosowaniu tychże osób do życia w społeczeństwie, zwłaszcza z uwagi na fakt, iż wiele osób, odsiadujących wyroki i kary, znajdowało się przez wiele miesięcy, a nawet lat, w zakładach karnych, z dala od „normalnych” spraw codziennego życia.

Z powodu trudności adaptacyjnych po opuszczeniu zakładu karnego Ośrodek, aczkolwiek w niewielkim stopniu, udziela pomocy społecznej, i tak na przykład w 2005 roku GOPS w Augustowie udzielił takiej pomocy jednej osobie, zaś w 2007 roku dwóm osobom.

Poniższa tabela przedstawia rozmiar pomocy GOPS w Augustowie dla osób z tytułu trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego

Tabela 34. Pomoc udzielona przez GOPS w Augustowie w latach 2005 - 2007 z powodu trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego

	liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
trudność w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego		
2005	1	1
2006	0	0
2007	2	2

źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS z lat 2005, 2006, 2007

Augustowski Ośrodek jest także gotowy do przyznania pomocy z powodu braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, czy przyznania pomocy z powody trudności integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, aczkolwiek do tej pory, zgodnie z analizą sprawozdań MPIPS, nie zaistniała taka potrzeba.

V. Analiza SWOT

Analiza SWOT pozwala na określenie siły wpływu mocnych i słabych stron na mogące pojawić się szanse i zagrożenia.

W przypadku niniejszej Strategii, analiza SWOT polega na zidentyfikowaniu silnych i słabych stron Gminy Augustów w sferze społeczno-gospodarczej (jej wewnętrznych zasobów i możliwości), oraz na rozpoznaniu szans i zagrożeń jakie przed nią stają (czynniki zewnętrzne dla Gminy).

Silne i słabe strony są czynnikami wewnętrznymi dla Gminy Augustów, zaś szanse i zagrożenia są zewnętrznymi czynnikami.

Analizy SWOT dokonano z uwzględnieniem następujących obszarów problemowych:

- I. Bezrobocie, ubóstwo
- II. Rodzina dysfunkcyjna, w tym system opieki nad dzieckiem
- III. Niepełnosprawność i długotrwała choroba
- IV. Marginalizacja grup społecznych, w tym: patologie społeczne, przestępczość, uzależnienia, bezdomność

Tabela 35. Analiza SWOT dla Gminy Augustów

I. Bezrobocie, ubóstwo	
Mocne strony	Słabe strony
Prężnie działający na terenie Gminy Augustów Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Dobra współpraca GOPS z Wójtem i Radą Gminy w zakresie pomocy społecznej Pozytywne nastawienie służb społecznych do podopiecznych Wzrost liczby osób o wysokich kwalifikacjach Wzrost świadomości wymagań rynku pracy wśród osób młodych Rozwijająca się współpraca PUP w Augustowie z augustowskim GOPS Dobra znajomość środowiska Potencjał demograficzny – znaczna ilość osób w wieku produkcyjnym	Wysoka stopa bezrobocia Ubogi rynek pracy Bierność osób długotrwale bezrobotnych Zmiany w osobowości bezrobotnego Brak zainteresowania osób bezrobotnych pomocą w wyjściu z bezrobocia Mała ilość organizacji pozarządowych Kumulacja bezrobocia w rodzinie Negatywne zmiany w psychice wywołane bezrobociem Wzrastająca liczba ludzi ubogich Niekorzystne, trudno powstrzymywane zmiany demograficzne- starzenie się społeczeństwa Niskie wykształcenie osób bezrobotnych i ubogich Wyuczona bezradność, roszczeniowość postaw osób bezrobotnych Niewystarczająca dostępność do pomocy terapeutycznej, psychologicznej i prawnej

	Niedostateczne środki finansowe na rozwiązywanie problemów społecznych
Szanse	Zagrożenia
Programy aktywizujące Otwarty rynek pracy w UE Możliwość zatrudnienia socjalnego dla osób długotrwale bezrobotnych Możliwość pozyskania dotacji z programów unijnych na potrzeby aktywizacji osób bezrobotnych Organizowanie kursów kwalifikacyjnych Zwiększenie dostępności obszarów inwestycyjnych Zwiększenie rozwoju przedsiębiorczości lokalnej Silny i w miarę kompetencji sprawnie działający samorząd Utworzenie innych placówek rozszerzających ofertę z zakresu pomocy społecznej adresowanych do osób bezrobotnych Wspieranie działań samopomocowych Lansowanie polityki prozatrudnieniowej Tworzenie nowych miejsc pracy dzięki wykorzystaniu szans płynących z naturalnych, ekologicznych uwarunkowań Gminy Poszerzenie rynku pracy dzięki tworzeniu gospodarstw agroturystycznych	Brak nowych miejsc pracy, ubogi rynek pracy Degradacja społeczeństwa bezrobotnego Wzrastająca liczba osób długotrwale bezrobotnych Wysokie koszty związane z zatrudnianiem – nieprzychylna polityka państwowa Brak systemu motywacyjnego dla przedsiębiorców w kierunku tworzenia nowych miejsc pracy Mała skuteczność w pozyskiwaniu inwestorów Brak rozwoju infrastruktury dla inwestorów Niespójne przepisy prawne Brak przejrzystości reguł rynku pracy Brak zainteresowania osób bezrobotnych pomocą w wyjściu z bezrobocia Kumulacja bezrobocia w rodzinie Niski poziom przedsiębiorczości Odływ młodzieży do większych miast – emigracja zarobkowa młodzieży Niski poziom wiedzy dot. pozyskiwania środków z UE Skomplikowane procedury wypełniania wniosków unijnych, zawikłane wymogi formalne Uprzedzenie społeczne wobec ludzi ubogich i bezrobotnych Obarczanie samorządów lokalnych kolejnymi zadaniami w nieproporcjonalnej wielkości środków budżetowych Zniechęcenie bezrobotnych do zmiany sytuacji
II. Rodzina dysfunkcyjna, w tym system opieki nad dzieckiem	
Mocne strony	Słabe strony
Przywiązanie do nauki Kościoła i tradycji Działania instytucji wspomagających rodzinę Możliwość pozyskania dotacji z programów unijnych na potrzeby pomocy społecznej rodzinom Dobre rozpoznanie potrzeb w zakresie pomocy społecznej (potrzeb środowiskowych) Dobra współpraca GOPS z Wójtem i Radą Gminy w zakresie pomocy społecznej rodzinom dysfunkcyjnym Dobra znajomość środowiska	Konsumpcyjny styl życia Słabo rozwinięta sieć poradnictwa Zbyt mała liczba pracowników socjalnych i specjalistów w GOPS w porównaniu do istniejących potrzeb Nowe zadania gmin zlecane bez pokrycia finansowego Niedostateczne środki finansowe na funkcjonowanie pomocy społecznej oraz zatrudnienie nowych specjalistów Niewystarczające środki finansowe na świadczenia społeczne

	<p>Bierność rodziców w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych</p> <p>Brak zainteresowania rodziców problemami dzieci</p> <p>Niewystarczająca dostępność do pomocy terapeutycznej, psychologicznej i prawnej</p> <p>Degradacja fizyczna, psychiczna, społeczna rodzin dotkniętych patologiami społecznymi</p> <p>Brak dialogu i niewłaściwe relacje między członkami rodziny</p> <p>Niewydolność wychowawcza rodziców</p> <p>Rozluźnienie więzi rodzinnych</p> <p>Niesprzyjające warunki do zakładania rodziny,</p> <p>Brak specjalistycznego wsparcia i terapii dla rodzin</p> <p>Brak programów zwiększających świadomość społeczną w zakresie profilaktyki dot. rodzin dysfunkcyjnych</p> <p>Brak specjalistycznego wsparcia i terapii dla rodzin</p> <p>Wzrost liczby rodzin dysfunkcyjnych</p> <p>Narastający problem uzależnień</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>Integracja z Unią Europejską – możliwość pozyskiwania funduszy</p> <p>Edukacja społeczeństwa w kierunku kształtowania pozytywnych postaw w zakresie zdrowego stylu życia</p> <p>Organizacja wolnego czasu dla dzieci pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych</p> <p>Poradnictwo rodzinne dostosowane do potrzeb poszczególnych rodzin</p> <p>Propagowanie wzorca rodziny wielopokoleniowej</p> <p>Wypracowane standardy usług</p> <p>Łączenie potencjałów materialnych i ludzkich w rozwiązywaniu problemów</p> <p>Wzrost poziomu wykształcenia</p> <p>Inicjowanie wolontariatu</p> <p>Tworzenie się grup samopomocowych</p> <p>Pozyskiwanie środków z różnych źródeł</p> <p>Propagowanie profesjonalnych programów profilaktycznych</p> <p>Łączenie potencjałów administracji rządowej i organizacji pozarządowych</p>	<p>Przemoc w rodzinie i związane z nią problemy</p> <p>Pogłębiające się zjawisko patologii społecznych</p> <p>Szybkie tempo życia</p> <p>Brak spójnej polityki prorodzinnej</p> <p>Długotrwałe uzależnienie rodzin od pomocy społecznej</p> <p>Narastające i długotrwałe bezrobocie</p> <p>Mała aktywność środowiska lokalnego na rzecz rodziny</p> <p>Brak wsparcia osób dotkniętych kryzysem</p> <p>Niewystarczające rozumienie narastających problemów w rodzinie</p> <p>Narastające ubożenie społeczeństwa</p> <p>Upadek autorytetów i wartości moralnych</p> <p>Roszczeniowa postawa wobec pomocy społecznej, wyuczona bezradność, bierność klientów pomocy społecznej</p> <p>Liberalizm w wychowaniu młodzieży</p> <p>Negatywne wzorce zachowań w rodzinie</p> <p>Niewystarczające środki finansowe na realizację zadań</p> <p>Niechęć rodzin do współpracy</p> <p>Mała aktywność środowiska lokalnego na rzecz rodziny</p>

III. Niepełnosprawność i długotrwała choroba	
Mocne strony	Słabe strony
<p>Akceptacja społeczna dla działań podejmowanych na rzecz poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych i ich rodzin</p> <p>Dobre rozpoznanie potrzeb w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym, długotrwale chorym</p> <p>Dobra znajomość środowiska</p> <p>Istniejący system wsparcia społecznego, w tym instytucji pomocy społecznej, dla osób niepełnosprawnych zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p>Przywiązanie do tradycyjnych wartości: Kościoła, rodziny, ojczyzny, pracy wzywających do pomocy drugiemu</p> <p>Dostrzeżenie problematyki osób niepełnosprawnych</p> <p>Pozytywna postawa społeczna, gotowość niesienia pomocy</p> <p>Możliwość pozyskania dotacji z programów unijnych</p> <p>Dobra współpraca GOPS z Wójtem i Radą Gminy w zakresie pomocy społecznej niepełnosprawnym, długotrwale chorym i ich rodzinom</p>	<p>Bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu problemów dotyczących niepełnosprawności</p> <p>Mała liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowana w PUP w Augustowie</p> <p>Brak pełnych informacji</p> <p>Wzrastająca liczba niepełnosprawnych</p> <p>Brak tolerancji społeczeństwa dla osób niepełnosprawnych</p> <p>Bariery świadomościowe istniejące w społeczeństwie: bierność, niezrozumienie, niechęć, niewiedza</p> <p>Brak zakładów pracy zatrudniających osoby niepełnosprawne</p> <p>Częste zmiany ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i aktów wykonawczych do tej ustawy</p> <p>Brak zainteresowania osób niepełnosprawnych szkoleniami i przekwalifikowaniami</p> <p>Brak doświadczenia w opracowywaniu projektów do unijnych funduszy strukturalnych</p> <p>Nowe zadania gmin zlecane bez pokrycia finansowego</p> <p>Brak możliwości kompleksowej pomocy dla całej rodziny niepełnosprawnego</p> <p>Bariery architektoniczne utrudniające aktywność społeczno-zawodową i kulturalną</p> <p>Duże obciążenie zawodowe pracowników pomocy społecznej</p> <p>Słabo rozwinięty system usług opiekuńczych</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>Umocowanie prawne działań zmierzających do wyrównania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych</p> <p>Realizowanie głównych zapisów prawnych dotyczących pomocy społecznej, ochrony zdrowia psychicznego i praw osób niepełnosprawnych</p> <p>Podejmowanie działań przez organizacje pozarządowe</p> <p>Stworzenie wolontariatu</p> <p>Możliwość pozyskiwania środków finansowych z dotacji UE</p>	<p>Utrwalony, błędny pogląd na temat niepełnosprawnych</p> <p>Niestabilna polityka finansowa i społeczna państwa</p> <p>Częste zmiany przepisów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych</p> <p>Nowe zadania gmin zlecane bez pokrycia finansowego</p> <p>Niestabilny i niespójny system prawny</p> <p>Znikoma ilość działań podejmowanych na rzecz osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych, osób starszych</p> <p>Narastające zubożenie społeczeństwa</p>

<p>Edukacja społeczeństwa w kierunku kształtowania pozytywnych postaw w zakresie zdrowego stylu życia</p> <p>Pełniejsze zaspokojenie potrzeb mieszkańców przy podjęciu wspólnych działań jednostek i organizacji pozarządowych działających na rzecz pomocy społecznej</p> <p>Organizacja pomocy osobom niepełnosprawnym poprzez stworzenie odpowiedniej infrastruktury</p>	<p>Rozczarowanie społeczne polityką państwa</p> <p>Rozluźnienie więzi rodzinnych</p> <p>Zmniejszająca się odpowiedzialność za rodzinę, w tym najstarszych członków rodzin</p> <p>Tendencje do marginalizowania osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych</p> <p>Brak pomysłu na zdrowe życie</p> <p>Brak świadomości społecznej na temat niepełnosprawności i długotrwałej choroby</p> <p>Obarczanie samorządów lokalnych kolejnymi zadaniami w nieproporcjonalnej wielkości do środków budżetowych</p> <p>Niechęć pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych</p> <p>Ograniczony dostęp do pomocy medycznej i rehabilitacji</p>
<p>IV. Marginalizacja grup społecznych, w tym: patologie społeczne, przestępczość, uzależnienia, bezdomność</p>	
<p>Mocne strony</p> <p>Dobre rozpoznanie potrzeb środowiskowych</p> <p>Możliwość pozyskania dotacji z programów unijnych</p> <p>Dobra współpraca GOPS z Wójtem i Radą Gminy w zakresie pomocy społecznej</p> <p>Świadomość wśród pracowników społecznych dużych potrzeb społeczności lokalnej z zakresu pomocy społecznej</p> <p>Pozytywne nastawienie służb społecznych do podopiecznych</p> <p>Możliwość wczesnego diagnozowania, dzięki zasobom intelektualnym wykształconej kadry</p>	<p>Słabe strony</p> <p>Roszczeniowa postawa klientów pomocy społecznej</p> <p>Niedostateczna baza lokalowa</p> <p>Ubogi rynek pracy</p> <p>Rozbieżność między zadaniami wynikającymi z ustawy a rzeczywistymi środkami na ich realizację</p> <p>Brak poradnictwa specjalistycznego dla osób dotkniętych marginalizacją</p> <p>Słabe przygotowanie kadry do pracy z trudnym klientem</p> <p>Występowanie coraz większej skali patologii społecznych</p> <p>Zbyt mała liczba pracowników socjalnych w porównaniu do potrzeb społeczności lokalnej i do wymogów ustawowych</p> <p>Uwikłanie pracowników socjalnych w procedury papierowego rozwiązywania problemów społecznych, kosztem wyjazdów i obserwacji środowiskowych</p> <p>Niewystarczające środki finansowe na świadczenia społeczne</p> <p>Wzrastająca liczba ludzi ubogich</p> <p>Niewystarczająca dostępność do pomocy terapeutycznej, psychologicznej i prawnej</p>
<p>Szanse</p> <p>Integracja z Unią Europejską – możliwość pozyskiwania funduszy</p> <p>Rozwiązania legislacyjne dotyczące zatrudnienia socjalnego</p> <p>Wzrost gospodarczy</p>	<p>Zagrożenia</p> <p>Wzrost liczby osób marginalizowanych społecznie</p> <p>Upadek autorytetów i norm społecznych</p> <p>Ubożenie społeczeństwa</p> <p>Brak nowych miejsc pracy, ubogi rynek</p>

Poradnictwo rodzinne dostosowane do potrzeb poszczególnych rodzin Działania integrujące środowisko lokalne na rzecz inicjatyw prowadzących do rozwiązania/złagodzenia problemów uzależnień Propagowanie zdrowego stylu życia Rozwój współpracy istniejących już organizacji i instytucji Wspieranie działań samopomocowych z zakresu pomocy społecznej Propagowanie profesjonalnych programów profilaktycznych Organizacja wolnego czasu dla dzieci i młodzieży	pracy Rozwarstwienie społeczne Kultura, dziedziczność, bezrobocie w rodzinie Negatywne wzorce zachowań w rodzinach Brak akceptacji i zrozumienia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym Wzrastający poziom patologii społecznych Złe schematy radzenia sobie z problemami Dziedziczenie postaw, zachowań rodziców uzależnionych Zwiększająca się liczba czynników uzależniających – telewizja, Internet, gry komputerowe Obarczanie samorządów lokalnych kolejnymi zadaniami w nieproporcjonalnej wielkości do środków budżetowych Wyuczona bezradność klientów pomocy społecznej
---	---

Podsumowanie:

Niewątpliwie, dużym atutem Gminy Augustów w zakresie pomocy społecznej jest dobra współpraca Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z Wójtem i Radą Gminy. Samorząd lokalny dostrzega liczne problemy społeczne występujące w Gminie Augustów oraz wyraża chęć podjęcia działań w kierunku ich rozwiązania.

Gmina boryka się jednak z niewspółmiernymi, do występujących na tym terenie potrzebami, środkami finansowymi przeznaczonymi na pomoc społeczną oraz niedostateczną kadrą pracowniczą pomocy społecznej nieadekwatną do zgłaszanych spraw.

Pracownicy socjalni obserwują niepokojące zachowania, jakie przejawiają klienci pomocy społecznej charakteryzujące się roszczeniową postawą, wyuczoną bezradnością. Zagrożeniem jest także brak chęci wśród podopiecznych pomocy społecznej do podjęcia działań w kierunku rozwiązania występującego problemu społecznego oraz sytuacja gospodarcza w kraju przejawiająca się powiększającym się bezrobociem, postępującym ubóstwem społeczeństwa itp.

Rozwiązaniem wielu problemów społecznych może być na pewno pozyskiwanie środków finansowych na realizację wielu projektów służących rozwiązaniu wielu ważnych problemów natury społecznej w związku z integracją z UE. Nie należy także zapominać, o istotnej roli organizacji pozarządowych w kwestii społecznej. Ważna jest współpraca jednostek pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi, ponieważ pozwala na

efektywne rozwiązania, nowatorskie podejścia i odciążenie pracowników pomocy społecznej. Rozwiązywanie problemów społecznych może być efektywniejsze, gdy wprowadzi się współpracę z sektorem non-profit. Działanie placówek pomocy społecznej i organizacji pozarządowych stwarza dużą szansę poprawy sytuacji społecznej w Gminie Augustów.

VI. Misja, Priorytety i Cele strategiczne. Działania i wskaźniki osiągnięcia celów strategicznych

Na lata obowiązywania niniejszej Strategii tj. 2008 - 2018, w Gminie Augustów, przyjmuje się poniższą misję pomocy społecznej:

Misja:

*Augustów –
gminą dbającą o potrzeby społeczności lokalnej,
efektywnie rozwiązującą problemy społeczne*

Dla opracowywania niniejszej Strategii przyjęto następujące obszary problematyczne:

- I. Bezrobocie, ubóstwo
- II. Rodzina dysfunkcyjna, w tym system opieki nad dzieckiem
- III. Niepełnosprawność i długotrwała choroba
- IV. Marginalizacja grup społecznych, w tym: patologie społeczne, przestępczość, uzależnienia, bezdomność

obszar problematyczny - Bezrobocie, ubóstwo

Cel strategiczny 1 - Efektywny system przezwycięzania bezrobocia w gminie i walki z ubóstwem społeczności lokalnej

obszar problematyczny - Rodzina dysfunkcyjna, w tym system opieki nad dzieckiem

Cel strategiczny 2 - Prawidłowo funkcjonująca rodzina, sprawny system opieki nad dzieckiem

obszar problematyczny - Niepełnosprawność i długotrwała choroba

Cel strategiczny 3 – Niepełnosprawni i osoby starsze aktywni w życiu społecznym

obszar problematyczny - Marginalizacja grup społecznych, w tym: patologie społeczne, przestępczość, uzależnienia, bezdomność

Cel strategiczny 4 - Skuteczny system przeciwdziałania marginalizacji grup społecznych

Tabela 36. Działania i wskaźniki osiągnięcia celów strategicznych dla Gminy Augustów

Lp.	Obszar problematyczny	Cel strategiczny	Działania	Przykładowe wskaźniki osiągnięcia celu strategicznego
1.	Bezrobocie, ubóstwo	1. Efektywny system przezwycięzania bezrobocia w gminie i walki z ubóstwem społeczności lokalnej	<p>1.1 Tworzenie systemu wsparcia osób bezrobotnych i członków ich rodzin</p> <p>1.2 Opracowywanie programów aktywizujących</p> <p>1.3 Zapobieganie zjawisku dziedzicznego bezrobocia w rodzinach</p> <p>1.4 Przeciwdziałanie degradacji społeczno-zawodowej bezrobotnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość i różnorodność działań służących tworzeniu systemu wsparcia osób bezrobotnych – Liczba opracowanych programów aktywizujących – Liczba osób uczestniczących w programach i działaniach aktywizujących – Liczba bezrobotnych uczestniczących w programach aktywizujących – Ilość i różnorodność inicjatyw służących zapobieganiu zjawisku dziedzicznego bezrobocia w rodzinach – Ilość i różnorodność działań służących przeciwdziałaniu degradacji społeczno-zawodowej bezrobotnych – Liczba porad oraz innych form pomocy udzielonych bezrobotnym i ich rodzinom – Baza placówek i instytucji zaangażowanych w działania – Liczba osób/rodzin objętych wsparciem – Wysokość środków finansowych zaplanowanych i wydatkowanych na pomoc bezrobotnym i ich rodzinom – Liczba osób, które w wyniku

				<p>aktywizacji bezrobotnych podjęły pracę</p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba szkoleń pobudzających bezrobotnych do przedsiębiorczości i samodzielnego znalezienia pracy – Liczba i specyfika działań jednostek zaangażowanych w pomoc ubogim
2.	Rodzina dysfunkcyjna, w tym system opieki nad dzieckiem	2. Prawidłowo funkcjonująca rodzina, sprawny system opieki nad dzieckiem	<p>2.1 Tworzenie systemu pomocy dziecku i rodzinie poprzez rozwój usług profilaktyczno – wspierających skierowanych do rodzin dysfunkcyjnych</p> <p>2.2 Promocja postaw prorodzinnych i pozytywnego wzorca rodziny</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba programów działań na rzecz rodzin wymagających wsparcia w pełnieniu funkcji wychowawczej – Organizowanie form edukacji rodziców w kierunku prawidłowego funkcjonowania rodziny – Baza placówek i instytucji zaangażowanych w działania – Liczba osób/rodzin objętych wsparciem – Ilość i różnorodność działań służących wspieraniu rodzin w sytuacjach problemowych i kryzysowych – Ilość i specyfika inicjatyw służących stworzeniu lub wzmocnieniu współpracy pomiędzy organizacjami rządowymi (w tym pomocy społecznej), a Kościołem katolickim, innymi związkami wyznaniowymi, z mediami, organizacjami, szkołą w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców rodziny – Wysokość środków finansowych

				<p>przeznaczonych na realizację działań</p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba zorganizowanych i przeprowadzonych imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, spartakiad – Liczba utworzonych i wdrożonych form wsparcia dla rodziców nieumiejętnie wychowujących małe dzieci
3.	Niepełnosprawność i długotrwała choroba	3. Niepełnosprawni i osoby starsze aktywni w życiu społecznym	<p>3.1 Integracja osób niepełnosprawnych, starszych i długotrwale chorych ze środowiskiem</p> <p>3.2 Zapewnienie osobom długotrwale chorym, niepełnosprawnym, starszym kompleksowej opieki – medycznej, rehabilitacyjnej, socjalnej poprzez rozwój odpowiedniej infrastruktury</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość i różnorodność działań służących integracji osób niepełnosprawnych, starszych, długotrwale chorych ze środowiskiem – Baza placówek i instytucji zaangażowanych w działania – Liczba osób objętych wsparciem – Wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację działań
4.	Marginalizacja grup społecznych, w tym: patologie społeczne, przestępczość, uzależnienia, bezdomność	4. Skuteczny system przeciwdziałania marginalizacji grup społecznych	<p>4.1 Rozwój odpowiedniej infrastruktury służącej wszechstronnej pomocy grupom dotkniętym patologiami społecznymi i rodzinom tych osób</p> <p>4.2 Opracowanie i realizacja lokalnych programów profilaktycznych dla poszczególnych grup społecznych oraz podejmowanie działań służących przeciwdziałaniu marginalizacji i zjawiskom patologii społecznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Baza placówek i instytucji zaangażowanych w działania – Ilość programów readaptacji społecznej przeciwdziałających procesom marginalizacji – Liczba i różnorodność organizowanych form oddziaływania o charakterze edukacyjnym, organizacyjnym i informacyjnym

			<p>4.3 Prowadzenie efektywnej współpracy jednostek pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi w zakresie zwalczania i eliminowania skutków marginalizacji grup społecznych</p>	<p>wspierających adaptację społeczną osób i osób wykluczonych</p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób objętych wsparciem – Liczba mieszkańców objętych działaniem – Wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację działań
--	--	--	---	---

Instytucje biorące udział w realizacji strategii to:

- Urząd Gminy Augustów,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Augustów,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Augustowie,
- Kościół Katolicki i inne związki wyznaniowe,
- Placówki szkolne na terenie gminy Augustów,
- Gminny Ośrodek Kultury w Żarnowie,
- Zespół Obsługi Ekonomicznej Szkół Gminy Augustów,
- Ośrodki Zdrowia w Janówce i w Żarnowie,
- Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Augustów,
- Dzielnicowi Gminy Augustów,
- Starostwo Powiatowe w Augustowie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Augustowie,
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Augustowie,
- Gabinet Psychoterapii Uzależnień i Współuzależnienia w Augustowie,
- Kuratorzy Sądowi przy Sądzie Rejonowym w Augustowie,
- KPP w Augustowie,
- KPP Straży Pożarnej w Augustowie.

VII. Wdrażanie i monitoring Strategii

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Augustów na lata 2008 – 2018” jest warunkiem koniecznym rozwiązywania problemów społecznych istniejących w Gminie Augustów. Aby przyniosła zaplanowane efekty, konieczne jest sukcesywne jej wdrażanie, czuwanie nad jej realizacją i kontrolowanie jej przebiegu.

Wszystkie zaplanowane zadania realizacyjne do roku 2018 mają na celu rozwiązanie wielu problemów społecznych i podniesienie atrakcyjności Gminy, chociażby w oczach jej mieszkańców. Zaniechanie realizacji tych zadań pozostawi gminę w tyle za innymi gminami systematycznie wdrażającymi swoje strategie. Niewykonanie zadań w poszczególnych obszarach problematycznych (Bezrobocie i ubóstwo; Rodzina dysfunkcyjna, w tym system opieki nad dzieckiem; Niepełnosprawność i długotrwała choroba; Marginalizacja grup społecznych, w tym: patologie społeczne, przestępczość, uzależnienia, bezdomność) może doprowadzić do trudnych sytuacji społecznych w konsekwencji przyjmując niepokojącą postać społecznych patologii.

❖ *Wdrażanie Strategii*

Wdrażanie Strategii opierać powinno się na odpowiednim rozdziale zadań realizacyjnych w ramach struktury organizacyjnej gminy i jednostek jej podlegających. Pozwala to na koncentrowanie się na konkretnym przedsięwzięciu, a tym samym zwiększa jego efektywność. Nad przebiegiem realizacji Strategii czuwać będzie Wójt Gminy Augustów. Będzie sprawować nadzór nad realizacją Strategii poprzez analizę corocznych raportów opracowanych na podstawie monitoringu. Wyznaczy on także osobę zaangażowaną bezpośrednio w realizację zadań wyznaczonych w strategii i dobrze zorientowaną w istniejących realiach i sytuacji społeczno-gospodarczej zachodzącej w gminie.

Główne zadania tej osoby polegałyby na:

- bieżącej analizie stanu realizacji strategii,
- obserwacji uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych wpływających lub mogących wpłynąć na realizację strategii,
  - prowadzeniu bazy informacji,
  - wypracowaniu kryteriów oceny stanu realizacji strategii,
  - aktywnym poszukiwaniu źródeł finansowania.

Wdrażanie strategii jest procesem długotrwałym i nie należy oczekiwać, że samo posiadanie strategii rozwiąże wszystkie problemy gminy oraz jej mieszkańców. Właściwy proces wdrażania strategii wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób. Udział lokalnych liderów i lokalnej społeczności będzie czynnikiem wspierającym procesy implementacyjne.

❖ *Monitoring Strategii*

Wdrażanie na każdym etapie podlega weryfikacji i aktualizacji. Wdrożenie Strategii będzie zatem podlegać monitorowaniu. Proces monitoringu strategii jest niezwykle ważnym działaniem, ponieważ posłuży obserwacji realizacji Strategii. Prawidłowo prowadzony umożliwi stwierdzenie, czy Strategia jest właściwie realizowana oraz czy założenia, na których ją oparto, nie uległy zmianie.

Zakłada się, że raz do roku sporządzony zostanie raport z postępów realizacji strategii, który przedkładany będzie Wójtowi Gminy Augustów. Działania monitorujące pozwolą ponadto sprawnie i elastycznie reagować na wszelkie zmiany mogące wpłynąć na procesy wykonawcze. Wnioski z raportów mogą stać się również bodźcem do dokonania zmian niektórych zapisów strategii w związku z pojawieniem się istotnych zmian w gminie czy jej otoczeniu, dają możliwość elastycznego reagowania na zmieniające się

uwarunkowania zewnętrzne. Działanie monitorujące zapisy Strategii może bowiem spowodować konieczność modyfikacji celów przyjętych w strategii oraz wymuszać zmianę sposobów ich realizacji.

VIII. Źródła finansowania

Przewidywane źródła finansowania Strategii to:

1. Środki finansowe pochodzące z budżetu gminy w zakresie finansowania zadań własnych gminy z tytułu pomocy społecznej oraz w innych obszarach ujętych w strategii,
2. Środki finansowe pochodzące z budżetu państwa na zadania zlecone gminie przez administrację rządową,
3. Środki finansowe pochodzące ze źródeł organizacji pozarządowych. Pozyskiwaniem tych środków powinny się zająć podmioty funkcjonujące na terenie gminy, w tym między innymi: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Augustowie, szkoły, organizacje pozarządowe itp.,
4. Środki finansowe pochodzące z funduszy krajowych, m.in. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Ochrony Środowiska, Fundusz Mieszkaniowy, itp.,
5. Środki strukturalne Unii Europejskiej,
6. Środki pochodzące ze Starostwa Powiatowego,
7. Fundusze inwestorów prywatnych (Sponsorzy).

IX. Zakończenie

Niniejsza „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Augustów na lata 2008 – 2018” jest "własnością" społeczności lokalnej - dla niej przede wszystkim była budowana. Stanowi dokument otwarty, podlegającym modyfikacjom, w związku z pojawieniem się nowych czynników czy uwarunkowań mogących mieć wpływ na realizację Strategii, osiągnięcie założonych celów strategicznych. Służy:

- Umożliwieniu osobom i rodzinom przezwycięzania trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie sami pokonać, wykorzystując własne zasoby i możliwości.
- Zaspokojeniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin i umożliwieniu im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka.

- Zapobieganiu wykluczeniu społecznemu poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.